

Protestantse gemeente te Leiden

Moderamen van de Algemene Kerkenraad

Leiden, 20 december 2018

Aan: De geloofsgemeenschappen,
College van Kerkrentmeesters
College van Diakenen

Van Vollenhovenkade 22
2313 GG Leiden
Tel. 071-5764145
info@kerkelijkbureauleiden.nl

Betreft: Beleidsplan PgL met meerjarenbegroting 2019-2023, begroting 2019
(In eerste lezing vastgesteld door de AK op 18 december)

Geachte zusters en broeders, kerkenraden en colleges,

De Commissie Beleidsplan heeft gedurende een periode van ruim een jaar de plannen voor de komende beleidsperiode in goed onderling overleg voorbereid en het CvK heeft de daarop aansluitende begroting en meerjarenbegroting opgesteld.

Zoals gebruikelijk worden de besluiten bij de geloofsgemeenschappen ter inzage gelegd. Reacties kunnen tot 20 januari a.s. bij de scriba worden ingediend via het in deze brief genoemde postadres of e-mailadres. De AK zal tijdens de bijeenkomst van 19 februari de plannen in tweede lezing vaststellen.

De accenten liggen de komende vijf jaar op het pastoraat, de zichtbaarheid van de kerk in de stad, op voldoende vrijwilligers, een vereenvoudigd bestuur en op het verhogen van de netto opbrengsten van de gebouwen.

Er komt in de periode 2019-2023 jaarlijks voor elke geloofsgemeenschap € 16.000,- extra beschikbaar voor pastoraat. Daarmee kunnen bestaande knelpunten worden opgelost. Voor de zichtbaarheid van de kerk in de stad komt jaarlijks € 15.000,- via het communicatieplan beschikbaar. Duurzaamheid is kernpunt van beleid waarin jaarlijks voor maximaal € 50.000,- wordt geïnvesteerd.

De bestuurslast wordt verminderd. Zo nodig zijn aanvullende middelen beschikbaar om vacatures bij kernfuncties in het bestuur in te vullen.

Bij een levensvatbare geloofsgemeenschap hoort naast een predikant of kerkelijk medewerker en een plaats van bijeenkomst. Dit betekent tevens een directe verantwoordelijkheid om de kosten van het gebouw zo laag mogelijk te houden en de inkomsten zo hoog mogelijk. Een commissie krijgt zomer 2019 opdracht om een toekomstvisie voor de gebouwen op te stellen die voor eind 2020 gereed is.

De kosten van de genoemde accenten noodzaken tot besparingen. Eén daarvan - het vervallen van rentevergoedingen voor legaten - zal al in 2018 worden toegepast.

Niettemin is er over de beleidsperiode een tekort van ruim € 400.000,- dat uit het vermogen wordt gedekt. Er is dus een forse spanning tussen ambitie en financiële middelen. Daarom zal jaarlijks de vinger kritisch aan de pols worden gehouden. De resultaten daarvan worden met u gedeeld en zo nodig worden aanvullende maatregelen getroffen.

De AK heeft op 18 december tevens de voorstellen besproken van de LBG, De Verbinding/Zuidwest en de Merenwijk. De Marewijk bereidt een voorstel voor. De LBG zal de bestaande invulling van de 0.1 fte uit de matrix aanvullen met de € 16.000,-. De Verbinding zal samen met Zuidwest een ouderenwerker aantrekken en de Merenwijk zal het aantal uren van ds. Buitenwerf tijdelijk uitbreiden.

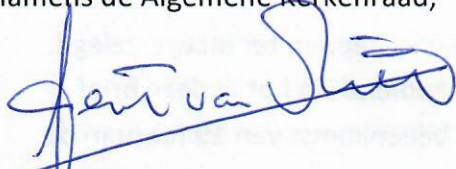
De AK is na toetsing op hoofdlijnen akkoord gegaan met de inhoud van de ingediende voorstellen en heeft het CvK verzocht na te gaan of de beoogde contracten kunnen worden gesloten binnen het overeengekomen financiële kader, de tijdsperiode t/m 31 december 2023 en de arbeidsvoorwaardenregelingen. Op basis van deze bevindingen kunnen de bestaande contracten worden uitgebreid of nieuwe contracten gesloten.

Ten slotte doen we een dringend beroep op iedereen zich in te spannen het tekort van ruim € 400.000,- te verkleinen. De komende actie Kerkbalans biedt een goede gelegenheid gemeenteleden hiertoe op te roepen.

Namens de AK wens ik u allen gezegende Kerstdagen en een voorspoedig 2019.

Met vriendelijke groet,

namens de Algemene Kerkenraad,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Cent van Vliet', with a long horizontal stroke extending to the right.

Cent van Vliet, plv. scriba

De Algemene Kerkenraad van de PgL keurt het PgL Beleidsplan 2019-2023, inclusief begroting 2019 en meerjarenraming goed. Op basis daarvan worden onderstaande besluiten expliciet genomen:

1. De ontwikkelingen in de landelijke kerk zullen actief worden gevolgd en de diaconale activiteiten in de geloofsgemeenschappen en de Bakkerij blijvend gesteund.
2. De vijf geloofsgemeenschappen:
 1. dragen elk vanuit hun eigen identiteit, karakter en (geloofs)accenten de Kernwaarden van de PgL;
 2. zetten zich in voor vitaliteit in hun geloofsgemeenschap en voor nieuwe vormen van vitaal geloofsleven in de PgL;
 3. laten tussentijds hun levensvatbaarheid toetsen bij het ontstaan van een vacature, bij het wegvallen van de plaats van bijeenkomst of bij niet voorziene omstandigheden.
3. De accenten liggen de komende periode op het pastoraat, de zichtbaarheid van de kerk in de stad, op voldoende vrijwilligers en een vereenvoudigd bestuur en op het verhogen van de netto opbrengsten van de gebouwen.
4. Er komen extra financiële middelen beschikbaar voor:
 1. Professioneel pastoraat dat flexibel en voor bepaalde tijd wordt ingevuld (voor elke geloofsgemeenschap jaarlijks een maximum bedrag van € 16.000,- met indexering. Dit is inclusief alle kosten, zoals werkgeverslasten, reis- en verblijfkosten;
 2. het uitvoeren van het PgL-communicatieplan (jaarlijks € 15.000,-);
 3. duurzaamheid (jaarlijks € 50.000,-);
 4. het toevoegen van de 0.1 fte van BKL aan de LBG buiten de matrix (structureel € 8.750,- met indexering);
 5. een extern onderzoek m.b.t. aansturing en stroomlijning AK, CvK en KB (eenmalig € 20.000,-) en voor lezersonderzoek Kerkblad en lanceren communicatieplan (eenmalig € 12.000,-).
5. De bestuurslast wordt verder verminderd en er komt jaarlijks een op de behoefte toegesneden financiële voorziening voor professionalisering en vergoedingen voor vrijwilligers voor kernfuncties waarvan vacatures niet op de gebruikelijke wijze kunnen worden ingevuld.
6. Voor de beleidsinstrumenten geldt dat:
 1. de matrix het instrument blijft voor het toedelen van de fte's over de geloofsgemeenschappen;
 2. een commissie de mogelijkheden onderzoekt van verruiming van parameter 3 en het verschil beziet tussen de uitkomst van de matrix en de feitelijke omvang van de pastorale fte's;
 3. tweejaarlijks een zelfscan wordt gehouden waarbij de vier accenten uit punt 3 centraal staan;

4. het Vitaliseringsfonds doorloopt. De commissie Vitaliseringsfonds adviseert de AK en bewaakt de uitvoering. Jaarlijks is € 15.000,- beschikbaar voor terugkerende evenementen.

7. Voor de gebouwen geldt dat:

1. er een ontmoetingsplaats is voor een levensvatbare geloofsgemeenschap;
2. de kosten worden verminderd en de inkomsten verhoogd met zo nodig aanvullende maatregelen;
3. er een eenduidig overzicht komt over de bezettingsgraad van gebouwen;
4. voor Leiden Zuidwest een Taakgroep is ingesteld met vertegenwoordiging uit de AK, het CvK en LZW om op integrale wijze toekomstige huisvesting te vinden;
5. een commissie voor de zomer 2019 opdracht krijgt om een toekomstvisie voor de gebouwen op te stellen die voor eind 2020 gereed is. Bij de aanvang is een integraal overzicht van kosten en opbrengsten verhuur Vredeskerk beschikbaar.

8. Tegenover de extra uitgaven staan extra inkomsten uit vermogen (€ 25.000,-) en verhuur (€ 25.000,-). Daarnaast zijn er de volgende besparingen:

1. de stofkam door alle uitgaven dat € 5.000,- oplevert;
2. een aanvullend pakket aan besparingen van € 150.000,-, zoals opgesomd op blz. 19 van het Beleidsplan;
3. het niet aanvullen van het Vitaliseringsfonds uit het vermogen (€ 50.000,-);
4. naast transparantie over de wijkkassen een projectmatig beroep te doen op verwante stichtingen en verenigingen en relevante fondsen;
5. het interen op het vermogen van ruim € 400.000,- gedurende de beleidsperiode. Extra onttrekkingen uit het vermogen voor nieuwe investeringen zijn mogelijk indien dit leidt tot een hoger rendement.

9. De spanning tussen ambities en het interen op het vermogen noodzaken tot een extra accent op de jaarlijkse toetsing van de plannen en de eventuele bijstelling daarvan.

10. De geloofsgemeenschappen de in eerste lezing goedgekeurde plannen voor te leggen met een redelijke termijn om te reageren.

PgL Beleidsplan 2019-2023

Vooraf.

De vijf geloofsgemeenschappen binnen de Protestantse gemeente Leiden (PgL) - de Leidse Binnenstadsgemeente (LBG), de Hervormde Marewijkgemeente, de Protestantse geloofsgemeenschap De Verbinding, de Protestantse wijkgemeente Leiden Zuidwest (LZW) en de Oecumenische geloofsgemeenschap Merenwijk - willen kerk zijn voor hun leden en voor de stad. Zij zien de PgL als een open huis met een aantal verschillende vertrekken, gekleurd door de Protestantse traditie, waar de verhalen uit de Bijbel klinken en waar zij geloof, hoop en liefde delen, vol verlangen en bewogenheid iets te betekenen voor de wereld waarin wij leven.

De lijnen daarvoor zijn in dit beleidsplan voor de periode 2019-2023 uitgezet. Dit is voorbereid door een commissie bestaande uit: Bas van der Hoeven, Bas van Velzen, Jack van Berkum, Peterhans van den Broek, Cent van Vliet, Ellis Ezinga en Foort van Oosten (voorzitter).

Ondanks dat de meeste geloofsgemeenschappen enige krimp te zien geven, is er in algemene zin voldoende vitaliteit. We zien de vraag naar pastorale zorg toenemen door maatschappelijke en persoonlijke ontwikkelingen zoals het ouder worden, eenzaamheid, individualisering en de grote druk op jonge gezinnen.

De eerste voorbereidingsbijeenkomsten van de commissie zijn besteed aan kennismaking, verdieping en verbinding. Wat betekent het geloof en hoe kunnen we kerk zijn in een moderne en vaak individueel georiënteerde maatschappij? Hoe belangrijk is identiteit voor geloofsgemeenschappen en hoe belangrijk is het om zichtbaar aanwezig te zijn in de stad? Deze gesprekken zijn zeer waardevol gebleken.

Tussenrapportages zijn met de Algemene Kerkenraad (AK), het College van Kerkrentmeesters (CvK), het ministerie van predikanten en de geloofsgemeenschappen binnen de PgL besproken. Het beleidsplan is definitief vastgesteld door de AK op [18 december 2018].

Het beleidsplan begint met een samenvatting en een korte terugblik op het eerste PgL-beleidsplan 2014-2017. Welke ervaringen zijn opgedaan? Dan volgen de kernwaarden van de PgL en de vitaliteit in de geloofsgemeenschappen en op stedelijk niveau. Het beleidsplan gaat daarna in op de pastorale zorg, vrijwilligers en bestuur en beleidsinstrumenten. Aangesloten wordt met gebouwen en het kader voor de begroting 2019 met de bijbehorende meerjarenraming.

Samenvatting

De uitgangspunten van de landelijke kerk zijn een goede basis voor de komende beleidsperiode van de PgL. In het rapport 'Waar een woord is, is een weg' gaat het om 'geloof, gemeenschap en maatschappelijke relevantie'. Centraal staat zowel de vitaliteit in de bestaande geloofsgemeenschappen als het bieden van kansen aan nieuwe vormen van vitaal geloofsleven in de PgL. Wij zijn daarbij zowel ambitieus als realistisch en volgen de discussies over nieuwe kerkvormen bij het tot stand komen van het rapport van de landelijke kerk 'Tussen wildgroei en vernieuwing'.

De levensvatbaarheid van een geloofsgemeenschap wordt bepaald met behulp van de gegevens van de matrix en de resultaten van de zogenoemde zelfscan. We verwachten dat de vijf geloofsgemeenschappen de komende vijf jaar zelfstandig hun activiteiten kunnen voortzetten, maar er kunnen zich onverwachte ontwikkelingen voordoen. Daarom zal een tussentijdse toets worden gedaan bij het ontstaan van een vacature, bij het wegvallen van de plaats van bijeenkomst of bij niet voorziene omstandigheden.

De accenten liggen de komende vijf jaar op het pastoraat, de zichtbaarheid van de kerk in de stad, op voldoende vrijwilligers en een vereenvoudigd bestuur en op het verhogen van de netto opbrengsten van de gebouwen.

Pastoraat

Er komen extra financiële middelen beschikbaar voor het pastoraat boven de vier fte's predikantsplaats. In elk van de vijf geloofsgemeenschappen zijn namelijk knelpunten geconstateerd. Er wordt jaarlijks een aanvullend bedrag van € 80.000,- voor de periode 2019-2023 beschikbaar gesteld. Dit zal flexibel en voor bepaalde tijd worden ingevuld. Een dergelijke investering is verantwoord, gezien de andere financiële maatregelen en het vermogen dat is opgebouwd.

Zichtbaarheid

Het tweede accent ligt bij de zichtbaarheid van de kerk in de stad. De kerken zijn uitnodigend bij kerkelijke hoogtijdagen en toegankelijk bij bijzondere gebeurtenissen. De kerken zijn aanwezig op een aantal hoogtepunten in de stad. De uitwerking hiervan staat in het onlangs vastgestelde PgL-communicatieplan. Hiervoor is jaarlijks € 15.000,- beschikbaar. De zichtbaarheid van de PgL is er ook op het gebied van duurzaamheid, waarin jaarlijks voor maximaal € 50.000,- wordt geïnvesteerd. Ten slotte zal de zichtbaarheid van het diaconale werk worden gehandhaafd met verschillende activiteiten in 'De Bakkerij'.

Vrijwilligers en bestuur

Het derde accent heeft betrekking op vrijwilligers en bestuur. Op dit moment zetten velen zich in voor het wel en wee van kerk en samenleving. Ook de PgL ontkomt echter niet aan de algemene maatschappelijke trend dat het aantal vrijwilligers daalt. Daarom zal de bestuurslast verder worden verminderd. Er komen jaarlijks een op de behoefte toegesneden financiële voorziening voor professionalisering en vergoedingen voor vrijwilligers voor kernfuncties waarvan vacatures niet op de gebruikelijke wijze kunnen worden ingevuld.

Gebouwen als plaats van samenzijn

Het laatste accent is dat bij een levensvatbare gemeenschap naast een predikant of kerkelijk werker een plaats van bijeenkomst hoort. Het investeringsperspectief is hier tien jaar, met elke beleidsperiode (vijf jaar) een evaluatie en het zo nodig nemen van aanvullende maatregelen. Het recht op een plaats van samenzijn brengt tevens een belangrijke verantwoordelijkheid met zich mee om de kosten van de gebouwen zo laag mogelijk te houden en de inkomsten zo hoog mogelijk. Indien de beoogde besparingen niet zijn gerealiseerd of de inkomsten niet zijn vergroot, worden aanvullende maatregelen genomen. Een commissie krijgt zomer 2019 opdracht om een toekomstvisie voor de gebouwen op te stellen die voor eind 2020 gereed is.

Eerste ervaringen opgedaan

De PgL heeft de afgelopen vier jaar ruime ervaring opgedaan met haar eerste beleidsplan 2014-2017. De werking daarvan is met een jaar verlengd. Naast duidelijkheid heeft het voor de noodzakelijke rust gezorgd, waarin het mogelijk is gebleken in een vertrouwde omgeving verschillende inhoudelijke gesprekken met elkaar te voeren om weer in beweging te komen. De zogenoemde zelfscans hebben de vitaliteit van de geloofsgemeenschappen in de afgelopen beleidsperiode aangetoond.

In die periode is de nieuwe geloofsgemeenschap 'De Verbinding' ontstaan door het samengaan van de Vredeskerk- en de Maranathawijkgemeente. Verder hebben LZW, de LBG en Bijzonder Kerkenwerk Leiden (BKL) een nieuwe voorganger gekregen. In 2018 wordt een nieuwe voorganger aan de Oecumenische geloofsgemeenschap 'De Merenwijk' verbonden. De samenwerking tussen LBG en BKL is verder geïntensiveerd. Bij LZW is er, mede door voorgenomen gebiedsontwikkelingen van de gemeente Leiden, grote onzekerheid over het kunnen blijven huren van de Antonius kerk.

In de afgelopen vier jaar is het aantal leden verder afgenomen. De leeftijdsopbouw verschilt per gemeenschap. Bij de Actie Kerkbalans droegen in 2013 2.352 leden gemiddeld € 253,65 bij. Voor 2017: 2.036 leden met gemiddeld € 274,39. De zichtbaarheid van geloofsgemeenschappen heeft onder meer een impuls gekregen door concrete activiteiten en video-impressies over hun identiteit en activiteiten.

De PgL heeft ervaring opgedaan met het Vitaliseringsfonds. Er is een totaalbedrag van € 113.651,46 toegezegd, waarmee 13 projecten zijn gefinancierd. De AK heeft de bestuurslast aanzienlijk verminderd door het aantal bijeenkomsten nagenoeg te halveren. Voor de afstemming van jaarrekening en begroting zijn afspraken gemaakt met het CvK die in de praktijk goed werken.

Wat betreft de gebouwen heeft het CvK een notitie opgesteld over de gemaakte en de te verwachten kosten en opbrengsten. In de Hooglandse kerk is een verwarming voor de Zomerkerk aangelegd en in de Regenboog en de Vredeskerk met haar belendende zalen zijn (audio)visuele voorzieningen aangebracht. Daarnaast heeft EnergiekLeiden voor alle vier de gebouwen een energierapport opgesteld en is voor 2018 € 50.000,- beschikbaar gesteld voor verduurzaming.

De ervaringen hebben ook duidelijk gemaakt dat niet alle voornemens zijn gerealiseerd. Zo is het pastoraal meldpunt niet van de grond gekomen en heeft een gezamenlijke folder niet het levenslicht mogen zien. Daarnaast bleek het alleen mogelijk het eerste jaar een ambtsdragersdag te organiseren. We zullen de komende vijf jaar blijven dromen, maar wel met voldoende besef voor de realiteit. Voor nieuwe plannen is draagvlak belangrijk.

Kernwaarden

De ontwikkelingen in Leiden zijn ook op veel andere plaatsen te zien. De Protestantse Kerk in Nederland (PKN) heeft naar aanleiding daarvan het rapport Kerk 2025 opgesteld: 'Waar een woord is, is een weg'. We herkennen ons in de kernwoorden: transparantie, ruimte, eenvoud. Het rapport adviseert gemeentes om met een heldere structuur en een open houding 'back to basics' te gaan en de inhoud centraal te stellen. In het rapport wordt allereerst de basis van ons kerk zijn omschreven, namelijk dat we kerk zijn vanwege het Levende Woord – Jezus Christus de Heer.

Vanuit missionair verlangen heeft de PKN de afgelopen tien jaar ruimte gegeven aan nieuwe kerkplekken. Inmiddels zijn er ruim honderd kliederkerken en even zoveel pioniersplekken. Daarnaast wordt over huisgemeenten en witte vlekken gesproken. Wij volgen de discussies over nieuwe kerkvormen bij het tot stand komen van het rapport 'Tussen wildgroei en vernieuwing' met belangstelling. Hiervoor is de startnotitie van 1 febr. 2018 relevant.

De PgL bestaat uit vijf geloofsgemeenschappen met elk hun eigen identiteit, karakter en (geloofs)accenten. In het beleid voor de komende periode gaat het zowel om de **vitaliteit in de bestaande geloofsgemeenschappen als om nieuwe vormen van vitaal geloofsleven in de PgL**. Kernwoorden zijn: 'geloof, gemeenschap en maatschappelijke relevantie'. Dit roept het beeld op dat in Johannes 14 wordt geschetst: 'In het huis van mijn Vader zijn veel kamers'.

De PgL met haar vijf geloofsgemeenschappen
zien wij als een open huis,
met een aantal verschillende vertrekken,
gekleurd door de Protestantse traditie,
waar de verhalen uit de Bijbel klinken,
waar wij geloof, hoop en liefde delen,
vol verlangen en bewogenheid,
om iets te betekenen voor de wereld waarin wij leven.

Geloven is leven vanuit een bron die je kracht en zin geeft. Geloven is de kracht van God en zijn zoon Jezus ervaren en doorgeven. Geloven is onvoorwaardelijke liefde ontvangen en geven. Geloven is je inzetten voor je medemens, de schepping, maar ook zorgen voor jezelf. Geloven doe je binnen en buiten de kerk. Met geloven kan je als vrij mens opnieuw beginnen. Het is spannend elkaar daarbij te ontmoeten, er voor elkaar en voor de stad te zijn. Dat is een prachtige taak die God onze Schepper voor ons heeft neergelegd. We willen met hart en ziel in Zijn Koninkrijk wonen en werken. De leden van de PgL, hoe verschillend soms ook, streven ernaar om geloof, gemeenschap en maatschappelijke relevantie in kernwaarden zichtbaar te maken. Deze waarden willen wij delen met mensen buiten de kerk: inspiratie, saamhorigheid, verzoening, gastvrijheid, openheid en hulpvaardigheid.

Op allerlei manieren zoeken we inspiratie, geleid door de Geest, waarbij ook kunst en cultuur bondgenoot zijn. Saamhorig wil zeggen dat we met elkaar de eredienst vieren en de maaltijd van de Heer delen, op zoek naar verzoening met God en elkaar. Gastvrij zijn we omdat iedereen welkom is. Openheid betekent dat we wel in een kring om Gods Woord staan, maar dat die kring open is en dat alle geluiden gehoord mogen worden. En dat de leden van de kerk nieuwsgierig zijn naar mensen buiten en binnen die kring en hen uitnodigen om deel te nemen aan de activiteiten. Onderling is men solidair met mensen die steun en zorg nodig hebben; lief en leed worden

gedeeld. Samen met de Diaconie willen de leden van de geloofsgemeenschappen hulp geven door handen en voeten te zijn van onze Schepper.

Vitaliteit geloofsgemeenschappen

De levensvatbaarheid van een geloofsgemeenschap wordt bepaald in gesprekken over de gegevens van de matrix en de zelfscan. We verwachten dat de vijf geloofsgemeenschappen de komende vijf jaar zelfstandig hun activiteiten kunnen voortzetten, al kunnen zich onverwachte ontwikkelingen voordoen. Daarom zal een tussentijdse toets worden gedaan bij het ontstaan van een vacature, bij het wegvallen van de plaats van bijeenkomst of bij niet voorziene omstandigheden.

Wijkgemeente/geloofsgemeenschap

De Kerkorde spreekt over wijkgemeenten. Wijkkerkenraden zijn in een geografisch afgebakend gebied pastoraal verantwoordelijk voor de daar ingeschreven leden. Ook nieuwkomers worden via het geografisch principe ingeschreven, tenzij zij een voorkeur voor een andere wijkgemeente kenbaar maken. In de PgL gebruiken de meeste wijken inmiddels de aanduiding geloofsgemeenschap. Dat dekt naar hun mening beter de werkelijkheid. Er zijn verschillende geloofsgemeenschappen waar het aantal leden van buiten de geografische wijk substantieel hoger ligt dan van daarbinnen. Daarom wordt voorgesteld de term wijkgemeente te vervangen door geloofsgemeenschap. Voor Leiden Zuidwest blijft het begrip 'wijkgemeente' gelden. Bij de eerstvolgende aanpassing van de Plaatselijke Regeling zal dit worden meegenomen.

De vitaliteit in de vijf geloofsgemeenschappen van de PgL is hieronder uitgedrukt rond het drieluik geloof, gemeenschap en maatschappelijke relevantie.

Oecumenische geloofsgemeenschap De Regenboog, Merenwijk

De Regenboog is een gemeenschap van gelovigen voor wie geloven geen zeker weten is maar een zoeken in vertrouwen op Jezus, waarbij Hij onze gids is en wij leren van elkaar. Het is geloven beleefd als 'betekenis geven', 'leven in het besef deel te zijn van een jezelf overstijgend geheim' of 'leven van verwondering'. Wij delen met elkaar de overtuiging dat geloven een levenshouding is die ertoe doet in deze wereld. De ervaring van saamhorigheid is een vitale kracht in onze geloofsgemeenschap, die ons doet omzien naar elkaar en de wijk waarin wij wonen.

Daadwerkelijke oecumene heeft geleid tot een geloofshouding gekenmerkt door openheid, luisteren, zoeken, waardering voor veelkleurigheid, nieuwsgierigheid en respect voor andermans opvattingen, flexibiliteit en creativiteit. Het heeft geleid tot een verrijking en intensievere beleving van rituelen, liturgie en mystiek. Vieringen, rituelen, gesprek, poëzie, kunst, film, muziek en leerhuis inspireren, bemoedigen en voeden ons. Tezamen vormen zij de bronnen voor het geestelijk leven van de geloofsgemeenschap. In het omzien naar elkaar en de wereld geven wij handen en voeten aan ons geloof. Met Regenboogdis, pastorale bezoeken, voorlezen en huiswerkbegeleiding, Allerzielen buiten, Regenboog open en inzamelen van voedsel voor de Voedselbank zetten wij ons in voor onze medemens. Wij zijn een buurtkerk in onze inzet voor de Merenwijk. Wij zijn een GroeneKerk met aandacht voor duurzaam leven en het welzijn van onze aarde.

Voor de komende vijf jaren willen wij verder gaan in de voetsporen van het beleidsplan 'Vitale oecumene', zodat wat bereikt is bevestigd en verder ontwikkeld kan worden en wat nog niet bereikt is vorm kan krijgen. Dit betekent:

- Voortzetten van de oecumenische samenwerking binnen de moederkerken.
- Voortzetten en bevestigen van het tweesporenbeleid: (1) betrokkenheid en vitaliteit van de kern van actieve leden behouden en versterken, en (2) meer naar buiten treden om als Regenboog maatschappelijk van betekenis te zijn in de Merenwijk.
- Voortzetten en uitbreiden van de samenwerking binnen de PgL met de Protestantse geloofsgemeenschap De Verbinding en de protestantse wijkgemeente Leiden Zuidwest.
- Voortzetten en verder ontwikkelen van een gevarieerd aanbod van vieringen waarbij niet alleen de traditionele kerkganger aan zijn trekken komt, maar waardoor ook andere groepen worden aangetrokken.
- Bevestigen van de bestuurlijke hervorming en voortdurende aandacht houden voor de balans tussen draagkracht en bestuurslast.

Leiden Zuidwest

Wijkgemeente Leiden Zuidwest (LZW) is thuis in de stadsdelen Zuid-West en Stevenshof. Zij wordt gevormd door een kleine hechte, warme, actieve geloofsgemeenschap in de leeftijd 50-plus. Naast deze kern is een erg grote rand niet-betrokken leden. Aangeraakt en gedragen door de Heilige Geest, en met de Bijbel als bron en richtsnoer, zijn we als gemeenschap met elkaar op weg; onderweg vierten we het leven, bemoedigen we elkaar en sporen elkaar aan om te leven als kinderen van de Eeuwige, om Jezus te volgen, en weten we ons geroepen tot inzet voor onze naasten, dichtbij en ver weg.

Vertaald naar de mogelijkheden en dromen van LZW komen we op vier kernwaarden: vierten, ontmoeten, verdiepen en presentie. Vieren als het op allerlei manieren beleven van ons geloof. Ontmoeten als de manier waarop wij een geloofsgemeenschap vormen, in gesprek gaan of samenwerken met anderen binnen de PgL maar ook erbuiten, en er voor de ander willen zijn. Verdiepen als manier om ons geloof te laten landen in onze harten en hoofden. Presentie als de manier waarop we ons laten zien.

De zondagse vieringen vormen het hart van onze geloofsgemeenschap. Deze worden geleid door eigen voorganger(s) en gastvoorgangers en worden muzikaal ondersteund door vrijwillige organisten, instrumentalisten en projectkoren. Na afloop is er koffie/thee. Hierbij is veel ruimte voor onderlinge ontmoeting, waarbij ook gasten van harte uitgenodigd zijn. De komende beleidsperiode heeft dit wederom onze aandacht, alsmede uitbreiding met verschillende activiteiten als een maaltijd. Er zijn veel gesprekskringen, ook in verzorgingshuizen, die wij willen onderhouden en eventueel uitbreiden.

Het is zaak voor onze gemeenschap zonder eigen gebouw in bezit, te zorgen voor geschikte ruimtes voor viering en toerusting, met aandacht voor de bereikbaarheid voor ouderen. Ook is belangrijk dat er gebouwen zijn in beide stadsdelen van onze geloofsgemeenschap, met een duidelijke en uitnodigende uitstraling en presentie, om de zichtbaarheid van onze gemeenschap en de PgL in het algemeen te verhogen. Op dit moment huren wij de R.K. Antoniuskerk (Zuid-West) en de R.K. Maria-Middelareskerk (Stevenshof) als plek van viering. Nadeel hiervan is de afhankelijkheid. Een proces van zoeken naar een eigen ruimte voor viering en nevenruimte is

vanaf zomer 2018 ingezet. De Verdieping (Stevenshof) huren wij voor ontmoeten en verdiepen buiten de vieringen. Punt van beleid is het opknappen van deze ruimte; begrote kosten zijn najaar 2017 reeds ingediend.

Er zijn veel verpleeghuizen en zorgcentra in Zuid-West. In deze huizen en ook in de wijk wonen veel oudere gemeenteleden voor wie onze wijkgemeente er wil zijn. Bestaande initiatieven als boottocht en verjaardagsfeest, en het recente Buurtinitiatief willen we graag continueren. De intentie is om als geloofsgemeenschap zelfstandig te blijven. Wel willen we graag met andere (geloofs-)gemeenschappen binnen en buiten de PgL gezamenlijke projecten opzetten. Met de R.K. parochiekern Lam Gods zijn nu al een paar gezamenlijke vieringen en toerustingsactiviteiten.

Momenteel werken twee professionele krachten, een predikant en ouderenwerker, samen voor 100% op tijdelijke basis. Zij worden ondersteund door de kerkenraad en andere vrijwilligers. LZW meent dat voor de continuïteit en stabiliteit van de gemeenschap het vruchtbaar is, in elk geval een betaalde kracht voor onbepaalde tijd aan te stellen. Dit is reeds aanhangig gemaakt bij de AK.

De Marewijkgemeente

De Marewijkgemeente is een orthodoxe geloofsgemeenschap met een open karakter, een gemeente die wil staan in de traditie van de gereformeerde belijdenis en waarin iedereen welkom is. De gemeente heeft zich de laatste decennia ontwikkeld tot een 'stadsgemeente met orthodoxe kleur'. Daarbij moet opgemerkt worden dat een deel van de gemeenteleden afkomstig is uit omliggende geografische gemeenten en zich vanwege de orthodoxe identiteit van de Marewijkgemeente heeft aangesloten. Kernwaarden binnen de gemeente zijn: genade, verbondenheid en openheid. De geloofsgemeenschap is jong en kent veel kinderen.

De eredienst kenmerkt zich door herkenbaarheid, rust en een accent op de prediking. Onderlinge betrokkenheid wordt vormgegeven door onder andere Bijbelkringen, koffiedrinken na de dienst, het gemeenteblad Mare48, gebedsbrief, meeleefmail, gemeenteweekend, Marekampeer en vele andere activiteiten. Het laatste decennium is er veel geïnvesteerd om de gemeente toe te rusten in 'discipelschap', in het 'christen-zijn' in denken en doen, in het leven van elke dag. Daarbij is er van jong naar oud een 'leertraject' en is gemeente breed het Focustraject van de Inwendige Zendingsbond gevolgd.

Binnen de Marekerk willen we als gemeente en als individuele gemeenteleden de bevrijdende boodschap van het Evangelie in de samenleving in woorden en daden zichtbaar maken. Het kunstproject, alphadiensten, open kerk, Voedselbank, straatpastoraat, Stichting Present, gezamenlijke activiteiten met de buurtvereniging zijn hier voorbeelden van. Dit naast de vele activiteiten die gemeenteleden thuis ontplooien om er voor de medemens te zijn.

De komende jaren zullen in het teken staan van een bezinning op de liturgie en toerusting van jongeren. Daarnaast is het plan de ingang van de kerk aan te passen, met name om de entree een meer uitnodigend karakter te geven. Er zal worden geïnvesteerd om de kerk energiezuiniger te maken (GroeneKerk). Tenslotte willen we de 'beaming faciliteiten' in de kerk verbeteren op een manier die recht doet aan het karakter van het historische kerkgebouw.

De Verbinding

Protestantse geloofsgemeenschap De Verbinding leeft vanuit het verbond tussen God en zijn mensen. Dit verbond schenkt vertrouwen en voedt het verlangen te leven in verbinding met de samenleving, andere geloofsgemeenschappen en de directe omgeving (de wijk). Vanuit deze verbinding zijn wij op zoek naar wat ons leven zin geeft, hoe wij van elkaar kunnen leren en elkaar tot steun kunnen zijn. Wij zijn een kleiner wordende geloofsgemeenschap, de gemiddelde leeftijd van onze leden stijgt en we leven in een tijd waarin het niet meer vanzelf spreekt te geloven. Dit doet een beroep op onze creativiteit en betekent dat wij realistisch omgaan met onze ambities. Wij geven uiting aan ons verlangen, onze ambitie en inspiratie door met elkaar te vieren, te belijden, te leven en te handelen. Geïnspireerd door Jezus Christus en Gods geest staan wij open voor iedereen die op zoek is naar God, zingeving, bemoediging, geborgenheid of troost. Wij zijn een thuis voor wie troost, bemoediging en geestkracht zoekt in het leven, geïnspireerd door Gods Geest en het samenvattende gebod: 'Heb God lief, en heb uw naaste lief als uzelf.'

De centrale doelstellingen van De Verbinding voor de komende beleidsperiode zijn:

- Binnen en buiten de PGL op basis van openheid, wederzijdse betrokkenheid en respect in gesprek blijven over samenwerking, zonder voorwaarden vooraf of een vaststaand einddoel.
- Doorgaan met het zoeken naar nieuwe, aansprekende vormen van vieren, met actieve participatie van gemeenteleden.
- Kinderen en jongeren actief blijven betrekken bij de geloofsgemeenschap. Hierbij zoeken wij naar aansprekende vormen om de ideeën en wensen van de kinderen en jongeren te laten doorklinken binnen onze geloofsgemeenschap.
- Met zorgvuldigheid en liefde verder werken aan de opbouw van het pastoraat in onze geloofsgemeenschap en werken aan beleidsvorming voor de (middel)lange termijn.
- Voortdurend zoeken naar manieren van leren die passen in deze tijd.
- Nog actiever, met vertrouwde en vernieuwende vormen, communiceren over wie wij zijn en wat wij doen, zowel binnen onze geloofsgemeenschap als naar buiten toe.
- Streven naar een optimaal gebruik van onze gebouwen voor kerkelijke en andere activiteiten, waarbij onze gebouwen herkenbare en toegankelijke plaatsen in de stad zijn.
- Vertrouwde en vernieuwende inkomstenbronnen aanboren om vanuit een gezonde financiële basis vorm en inhoud te geven aan onze geloofsgemeenschap.
- Met elkaar in gesprek blijven over wat we als gemeente willen doen, wat anders kan, of wat niet meer hoeft.

Leidse Binnenstadsgemeente

De LBG is een geloofsgemeenschap waar, vanuit de joods-christelijke traditie, een verrassende uitleg van de Bijbel hoop, richting en ruimte geeft in tal van ontmoetingen. Inspiratie en vragen helpen verder, vastomlijnde zekerheden doen dat niet. We verbinden ons door te zoeken, te vieren en te leren. Dat komt in het bijzonder tot uitdrukking in de eredienst. Daar beleven we in een herkenbare en rijkgeschakeerde liturgie ons geloof, in het bijzonder tijdens de hoogtijdagen.

We zijn een geloofsgemeenschap met hechte wortels in de stad en met veel leden afkomstig uit geografische gemeenten binnen en buiten Leiden. We hechten aan identiteit en kwaliteit en ervaren het geloof in de ruimte van de monumentale Hooglandse kerk met licht, stilte, rituelen en symbolen. Kerkmuziek zien we als deel van onze geloofsbeleving. We hebben afgestemde en

geïntegreerde activiteiten met BKL, zoals Cantatediensten, Choral Evensongs en Kerstnachtdiensten. Daarmee wordt een ander en breder publiek aangesproken.

We zijn mensen met verschillende achtergronden, die verbinding leggen met elkaar door gezamenlijk te zoeken naar het goddelijk geheim en de kracht van het Evangelie. Zo geven we ook richting aan ons diaconaal en pastoraal handelen. In onze gastvrije gemeenschap kunnen we zijn wie we zijn. We zijn kerk in de stad en verbinden ons door te dienen. We zijn hierin eigentijds en actueel en spelen in op wie hulp nodig heeft in de samenleving. Er is daarbij een intensieve samenwerking met de Joodse gemeenschap en er zijn goede contacten met de moslingemeenschap.

Gezien de ontwikkelingen die op ons afkomen, zijn we flexibel en bieden ruimte aan concrete activiteiten voor jeugd en jongvolwassenen, waarbij verrassing en openheid breed verbinden. Daarmee tonen wij tevens onze betrokkenheid bij toekomstige generaties. We zijn er ook voor mensen die behoefte hebben aan zingeving en spiritualiteit in een samenleving waar instituties minder belangrijk worden. Via nieuwe netwerken, waarmee verbinding wordt gezocht in de Leidse samenleving, worden deze mensen benaderd. Ten slotte willen we in onze geloofsgemeenschap vragenderwijs leren, waardoor verdieping en verbinding ontstaan.

De activiteiten van onze geloofsgemeenschap staan onder de noemers van 'ontmoeten', 'kathedraal van het licht' en 'kerk in de stad'. De LBG is aangesloten bij het netwerk van 'iconische kerken'. In een tijdsgewricht van individualisering en ontkerkelijking blijken oude stadskerken een bijzondere aantrekkingskracht te hebben op mensen die spiritualiteit en zingeving zoeken.

Voor de komende periode richten we ons op:

- Zondagse vieringen met open en actueel karakter.
- Cursussen om kennis te maken met de actualiteit en relevantie van Bijbelse verhalen.
- De verdere verbreding van de Kliederkerk en jeugd- en jongerenevents.
- Zingen en musiceren in de Hooglandse, waarbij aandacht voor jeugd en jongeren en nieuwe Vespers.
- Het vergroten van de zichtbaarheid van de kerk in de stad. Het ruimte maken in de 'Kathedraal van licht' voor mensen van diverse achtergronden, ook voor zin-zoekers en twijfelaars.
- Het vereenvoudigen van het bestuursmodel, waarbij BKL verder gaat als zelfstandige commissie van de LBG met eigen en samenwerkingsprojecten. De 0.1 fte wordt aan de LBG toegevoegd.

Bijzonder Kerkenwerk Leiden

De taak van BKL is om het Evangelie te communiceren met mensen die geen of een zwakke band met de kerk hebben, maar wel religieus geïnteresseerd zijn. De uitdaging hierbij is om laagdrempelige vormen te vinden, die aansluiten bij leef- en denkwijze van ouderen en jongeren.

De activiteiten van BKL, zoals de jaarlijkse serie van Cantatediensten en Evensongs, trekken de aandacht van velen en voorzien in een duidelijke behoefte. Van gelovigen en religieus geïnteresseerden tot zoekenden en muziekliefhebbers in de stad en de regio. Deze belangstelling en verscheidenheid is gebleken bij enkele onderzoeken die onder deelnemers zijn gehouden. Ongeveer de helft van de bezoekers heeft een niet-kerkelijke achtergrond. De activiteiten leiden regelmatig tot het verlenen van ad hoc pastoraat.

Het concept van de Evensongs is aangepast. Het tijdstip is vervroegd, de opstelling is verplaatst naar het Hoogkoor van de Hooglandse kerk waarbij naast sfeer en intimiteit optimaal gebruik wordt gemaakt van de muzikale beleving rond het Willis orgel.

De drie Kerstnachtdiensten in de Pieterskerk en de Cantatedienst op Oudejaarsavond worden al geruime tijd gezamenlijk met de LBG georganiseerd. Deze samenwerking is de afgelopen periode verder geïntensiveerd. Zo zijn de activiteiten in de periode voor Kerst (Joris' Kerstboom) met elkaar uitgevoerd en is de aanvraag voor de nieuwe Vesperdiensten gezamenlijk ingediend. Bij de activiteiten van 'Citykerk' van de LBG zal samen met BKL worden opgetrokken.

De AK heeft eerder besloten om de activiteiten van Open Kerk Leiden onder de AK te plaatsen en die van BKL samen te laten gaan met de LBG. Open Kerk Leiden heeft haar activiteiten inmiddels stopgezet.

Bij de evaluatie van de vorige beleidsperiode heeft BKL (mei 2017) aan de AK laten weten dat de samenwerking met de LBG van meerwaarde is. Daarin wordt gesteld: 'De komende jaren zal – voortbouwend op uw dubbelbesluit verwoord in uw schrijven van d.d. 29 juni 2016 – de nadere samenwerking tussen Bijzonder Kerkenwerk Leiden en de Leidse Binnenstadsgemeente nader vorm en inhoud krijgen. De invulling van visie, strategie en organisatie zal gestalte krijgen in samenspraak met de nieuwe predikant'.

De LBG en BKL hebben bij de vacature van predikant en organist gezamenlijk de profielschetsen opgesteld en zijn samen opgetrokken bij de selectie. Vanuit deze samenwerking en de gezamenlijke activiteiten ligt het voor de hand het bestuursmodel te vereenvoudigen. Dat zal de komende periode in onderling overleg worden uitgewerkt. Tevens zullen de plannen voor het beschikbare budget dat samenhangt met de 0.1 fte de komende periode worden uitgewerkt.

De accenten voor de komende periode zijn:

- Jaarlijks 6 Cantatediensten, 6 Evensongs, Kinderkerstfeest en twee Kerstnachtdiensten.
- Het uitvoeren van het gezamenlijke project 'Herdenken en vieren' met een St. Pancrasvesper en een vesper rond Allerzielen.
- Met de nieuwe predikant en nieuwe organist van de LBG een gezamenlijke oriëntatie op verdere verdieping en verbreding activiteiten.
- Het vereenvoudigen van het bestuursmodel, waarbij BKL verder gaat als zelfstandige commissie van de LBG met eigen en samenwerkingsprojecten.
- Het handhaven van de waardering voor de pastorale ondersteuning van BKL met 0.1 fte predikantsplaats en deze eerder door de LBG beschikbaar ruimte weer aan de LBG toe te voegen.

Diaconie

De diaconale opdracht van de PgL krijgt in Leiden vorm in het diaconaat van de geloofsgemeenschappen dat valt onder verantwoordelijkheid van de kerkenraden van de geloofsgemeenschappen en in het stedelijk diaconaat dat valt onder de verantwoordelijkheid van het College van Diakenen (CvD).

De geloofsgemeenschappen roepen uit hun midden mensen tot het ambt van diaken. Aan hen is de opbouw van de gemeente toevertrouwd met het oog op haar dienst in de wereld. De

geloofsgemeenschappen geven invulling aan het diaconaat op een manier die past bij de geloofsgemeenschappen. Voorbeelden van diaconaat door de geloofsgemeenschappen zijn huiswerkbegeleiding, Regenboogdis, Allerzielen en Inloopkoffie (Merenwijk), de Mobiele Theebrigade en fietsenreparatieproject (De Verbinding), boottocht senioren (Leiden Zuidwest) en de Koningclub (Marewijk).

Iedere geloofsgemeenschap vaardigt een diaken af naar het CvD. Naast deze vijf leden heeft het CvD een voorzitter, secretaris en penningmeester. Zij vormen het dagelijks bestuur van het CvD. Aan het CvD is het stedelijk diaconaat toevertrouwd. Het CvD wordt ondersteund door vijf diaconaal werkers, een secretaresse, een conciërge en een financieel administrateur. Dit diaconaal team staat onder leiding van een coördinator. De medewerkers hebben hun werkplek in Diaconaal Centrum De Bakkerij. Zij worden geholpen door ruim 50 vrijwilligers.

Sinds november 2010 is er een formele samenwerkingsovereenkomst met de diaconie van de parochie HH Petrus en Paulus van Leiden. Zij staat financieel garant voor het werk van de RK diaconaal werker verbonden aan De Bakkerij en kent een eigen Parochieel Diaconaal Beraad, waarin vertegenwoordigers van de diverse parochiekernen van Leiden e.o. vertegenwoordigd zijn. Sinds de komst van de RK diaconaal werker zijn alle nieuwe activiteiten en projecten van aanvang interkerkelijk opgezet en worden ze ook door beide diaconieën gedragen.

Vitaliteit op stedelijk niveau

Naast de vitale activiteiten van de afzonderlijke geloofsgemeenschappen zijn er mogelijkheden om in goede afstemming met andere PgL-gemeenschappen activiteiten op te zetten. De laatste jaren is die samenwerking van onderop gegroeid. Die lijn wordt voortgezet. Prioriteiten voor de komende periode zijn: zichtbaarheid in de stad, verduurzamen en diaconale zorg.

Zichtbaarheid in de stad

De PgL is met haar geloofsgemeenschappen zichtbaar in de stad bij kerkelijke hoogtijdagen en present bij enkele hoogtepunten in de stad. Deze zichtbaarheid is ook van belang voor niet-kerkelijk gebonden mensen die wel religieus zijn in de zin dat zij bezig zijn met spiritualiteit en zingeving. Hierbij wordt gebruikt gemaakt van de middelen zoals aangegeven in het PgL-communicatieplan. Dit betekent dat jaarlijks € 15.000,- beschikbaar is en eenmalig € 12.000,- voor een lezersonderzoek bij het Leids Kerkblad en het aanslingeren van de verschillende activiteiten.

Kerkelijke hoogtepunten en bijzondere gebeurtenissen. De geloofsgemeenschappen zijn in gecoördineerd verband zichtbaar aanwezig in de stad. De activiteiten in de week voor Kerst in de Hooglandse kerk en die van de Merenwijk, De Verbinding en Zuidwest bij de winkelcentra worden voortgezet en financieel ondersteund. De kerk wordt ook meer zichtbaar in de Stille Week en met Pasen. Daarnaast zijn er verschillende projecten rond Allerzielen waarbij een directe relatie tussen kerk en samenleving wordt gelegd. Ten slotte biedt deelname aan de landelijke actie Kerkproeverij ('Back to church') jaarlijks de mogelijkheid vrienden en bekenden voor een viering in één van de geloofsgemeenschappen uit te nodigen. Daarnaast wordt accent gelegd op de culturele betekenis van de christelijke feestdagen en kerkgebouwen.

Voor inwoners van de stad en bezoekers zijn kerken een plek waar een kaarsje gebrand kan worden. Het zijn momenten van bezinning op leven en dood die in de huidige maatschappelijke context steeds belangrijker worden. De ruimte dat iemand kan zijn wie hij/zij is, is hierbij belangrijker dan de religieuze achtergrond. De kerkgebouwen hebben een uitnodigend karakter. Een stilteruimte past hierin. Daarnaast is er bij bijzondere maatschappelijke gebeurtenissen in ieder geval één van de kerkgebouwen open.

Er is een duidelijke zichtbaarheid van de kerk in de stad bij de 3 oktober viering in de Pieterskerk. De kerk kan zich ook tonen bij de Lakenfeesten in combinatie met het concept van Kerkennacht. Daarnaast kan ingespeeld worden op de week van de eenzaamheid die elk jaar met een landelijk thema wordt georganiseerd. Ten slotte hebben de verschillende geloofsgemeenschappen hun contacten in de stad en wijken.

Voor de verdere uitwerking van de zichtbaarheid in de stad wordt verwezen naar het PgL-communicatieplan dat op 28 augustus 2018 door de AK is goedgekeurd.

Verduurzamen

Duurzaamheid is één van de kernpunten in het beleid van de PgL. De vijf geloofsgemeenschappen zijn vanaf oktober 2016 aangesloten bij het platform GroeneKerken van de PKN. Er zijn vier Energierapporten beschikbaar, die een goede basis bieden voor investeringen die de gebouwen meer duurzaam maken en de exploitatielasten verminderen. In 2018 is hiervoor in aanvulling op de bedragen voor onderhoud € 50.000,- vrijgemaakt. Op basis van de Energierapporten zal deze lijn de komende vijf jaar worden doorgetrokken. Jaarlijks is er een extra voorziening van € 50.000 om te investeren. De jaarlijkse plannen worden getoetst op duurzaamheid als kernpunt van beleid,

afschrijvingstermijnen en besparing op kosten. De PgL werkgroep 'Investeren om te besparen' bereidt de plannen voor en zal bij projecten actief de publiciteit zoeken.

De afgelopen periode zijn de beleggingen verduurzaamd en ondergebracht bij één beheerder. Dit heeft de transparantie vergroot. Naast de keuze om te investeren in bedrijven die de mens en de planeet niet schaden, wordt ingezet op investeringen in activiteiten die de mens en de planeet goed doen. De resultaten worden actief uitgedragen in het Platform GroeneKerken en in de Leidse regio.

Diaconie

Al 'in den beginne' stelt God vast dat het niet goed is als de mens alleen is. Mens zijn kun je alleen in relatie met andere mensen. Dit samenleven vraagt om aandacht en zorg voor elkaar, in het bijzonder voor hen die buiten de boot dreigen te vallen. Naastenliefde is een kernwaarde van het christelijk geloof. Vanouds hebben de kerken hieraan handen en voeten gegeven in het diaconaat. Onze participatiemaatschappij stelt hoge eisen aan de sociale vaardigheden van de mensen, waardoor mensen in de knel komen. Zij vragen om diaconale aandacht en hier ligt een uitdaging voor de PgL voor de komende beleidsperiode.

Voor deze diaconale aandacht zijn nodig:

- Ontmoeting. Aandacht voor de ander begint met het ontmoeten van elkaar en in contact komen. Diaconale aandacht vraagt daarom om plekken en gelegenheden waar ontmoeten van mensen mogelijk is.
- Oprechte belangstelling. Een relatie vraagt de ander te nemen zoals die is, hoe anders dat ook mag zijn dan je zelf bent. Diaconale aandacht bevestigt de eigenwaarde van de ander en projecteert geen maatschappelijk gewenst ideaalbeeld op de ander.
- Tijd. Vertrouwen winnen gaat niet in tien minuten, maar vraagt om tijd en rust om te vragen en te luisteren. Diaconale aandacht kan hiermee iets bieden waaraan het met name in professionele hulpverlening vaak ontbreekt.
- Opmerkzaamheid. De zorgen van mensen kunnen velerlei zijn en soms verborgen blijven in hun verhaal: vereenzaming, zorgen over wonen, werk, relaties of schulden, armoede, taalachterstand en laag geletterdheid of beperkte zelfredzaamheid. Diaconale aandacht vraagt om het opmerken van de kwetsbaarheid van mensen.
- Behulpzaamheid. Bij sommige problemen hoef je niet geleerd te hebben om te kunnen helpen. Diaconale aandacht opent de weg naar eenvoudige hulpverlening. Voor ingewikkelde problemen is verwijzing naar professionele hulpverleners aangewezen.
- Signaleren. Diaconale aandacht kan structurele misstanden en problemen aan het licht brengen. Het signaleren hiervan maakt stappen mogelijk richting politiek, gemeentebestuur of instanties.

Pastorale zorg

Elke vitale geloofsgemeenschap heeft voor deze beleidsperiode recht op een pastorale formatie waarvan het minimum op 0.5 fte is vastgesteld. De totale omvang van de professionele pastorale formatie is bepaald op 4 fte's die volgens de matrix wordt verdeeld. Deze verdeelsleutel wordt ongewijzigd gehandhaafd, zoals bij de instrumenten nader uitgelegd. Er kunnen tussentijdse wijzigingen zijn als sprake is van een vacature. Dan geldt een toekenning van het aantal fte's op basis van de laatst vastgestelde uitkomsten van de matrix.

In alle geloofsgemeenschappen wordt ervaren dat het een grote uitdaging is om de pastorale taken binnen de beschikbare tijd uit te voeren. Dit wordt nog versterkt door het teruglopend aantal vrijwilligers om pastorale taken uit te voeren. Een eenvoudiger en efficiënter bestuur maakt ruimte, maar dat is onvoldoende. Daarom is pastoraat één van de accenten voor de komende periode. Er wordt jaarlijks een aanvullend bedrag van € 80.000,- voor de periode 2019-2023 beschikbaar gesteld. Deze aanvullende pastorale deskundigheid zal flexibel en voor bepaalde tijd worden ingevuld. Een dergelijke investering is verantwoord gezien de andere financiële maatregelen en het vermogen dat de afgelopen jaren is opgebouwd. Het onderwerp pastoraat zal in het eerste jaar tijdens een bijeenkomst van de AK worden besproken.

De tijdelijk toegekende extra financiële middelen zullen gelijk over de geloofsgemeenschappen worden verdeeld. Dit komt neer op een bedrag van € 16.000,- dat jaarlijks wordt geïndexeerd. De geloofsgemeenschappen dienen afzonderlijk of met een ander voorstellen in voor het besteden van deze extra toegekende middelen. De AK toetst de voorstellen terughoudend en op hoofdlijnen.

Vrijwilligers en bestuur

Ook de PgL en haar geloofsgemeenschappen kampen met een gebrek aan vrijwilligers. De samenleving vergrijst en het is, met name in jonge gezinnen, vaak passen en meten om een balans tussen werk, privé en kerk te vinden. De PgL en haar geloofsgemeenschappen proberen daarop zo goed mogelijk te anticiperen met in tijd afgebakende projecten, door optimaal gebruik te maken van aanwezige talenten, door het beschikbaar stellen van vergoedingen en inzetten van professionals en door een vereenvoudiging van het bestuursmodel. Daarnaast zal met inzet van externe deskundigheid de efficiëntie en effectiviteit van het bestuur en de kosten voor overhead kritisch worden gezien.

Vergoedingen en professionals

Daar waar voor kernfuncties na herhaald zoeken geen vrijwilligers kunnen worden gevonden, zullen vrijwilligersvergoedingen beschikbaar worden gesteld of zo nodig professionals worden ingezet. Voorafgaand aan het inzetten van professionals zullen de taken en verantwoordelijkheden van de huidige vrijwilligers kritisch worden gezien. In de jaarrekening 2017 staat dat voor vrijwilligersvergoedingen € 9.000,- is uitgegeven, waarvan er enkele vervallen in de nieuwe beleidsperiode. Er komt jaarlijks een op de behoefte toegesneden financiële voorziening voor professionalisering en vergoedingen voor vrijwilligers voor kernfuncties waarvan vacatures niet op de gebruikelijke wijze kunnen worden ingevuld.

Vereenvoudiging bestuur PgL

In aansluiting op de Kerk 2025 staan we een eenvoudiger bestuursmodel voor. De AK handhaaft de halvering van het aantal bijeenkomsten, waarmee de laatste periode goede ervaring is opgedaan. Daarnaast zal de omvang van de AK worden verkleind. Elke geloofsgemeenschap vaardigt één vertegenwoordiger af en benoemt een reservelid. De voorzitter en de scribe van de

AK zijn boventallig. Bij begrotingen en jaarrekeningen vindt vooraf afstemming tussen AK en CvK plaats. De bestuurlijke last kan verder worden verminderd door een projectmatige opzet van activiteiten. Het CvD zet de lijn van 'lean and mean' vergaderen door. De bestuurlijke aspecten van het CvK worden bij onderstaand genoemd onderzoek meegenomen.

Vereenvoudiging bestuur geloofsgemeenschappen

In de geloofsgemeenschappen signaleren we dezelfde uitdagingen om met minder mensen gemotiveerd de taken te kunnen uitvoeren. We zullen verder gebruik maken van ervaringen in andere gemeentes waar op creatieve wijze vrijwilligers worden gezocht en ingezet. In de Marewijk functioneert het moderamen steeds meer als dagelijks bestuur en bespreekt de kerkenraad voornamelijk inhoudelijke onderwerpen. In de LBG wordt een vergelijkbaar model overwogen, waarbij de kerkenraad wordt uitgebreid en minder bijeenkomt. Een talentenenquête heeft nieuwe actieve leden opgeleverd. De Merenwijk en Leiden Zuidwest hebben hun organisatiestructuur de afgelopen jaren vereenvoudigd. De Verbinding heeft het aantal vergaderingen van haar moderamen drastisch beperkt. De kerkenraad van De Verbinding vergadert maandelijks, drie of vier keer per jaar in de vorm van een themabijeenkomst die openstaat voor belangstellende gemeenteleden.

Uitbesteden en werken op projectbasis

Er worden de komende jaren veel veranderingen verwacht in de richtlijnen van de landelijke kerk. Begrotingen en jaarrekeningen krijgen andere formats. Daarnaast heeft de nieuwe accountant van de PgL gewezen op het aanbrengen van enkele noodzakelijke aanpassingen in de jaarrekening en vraagt de privacywetgeving de nodige aandacht. Aan de andere kant liggen er volop kansen en mogelijkheden om de werklust te verminderen door het zoveel mogelijk automatiseren van wederkerende handelingen. Bovendien is het goed aan het begin van een nieuwe beleidsperiode taken en verantwoordelijkheden van professionals en vrijwilligers kritisch te bezien. Wat jaren noodzakelijk of wenselijk is geweest, behoeft dat nu niet meer te zijn. Daarin past ook een verkenning om meer werkzaamheden uit te besteden en toepassing van het principe 'lean and mean'. Daarom is besloten dat AK en CvK gezamenlijk een extern onderzoek te laten verrichten over bovenstaande punten, waarin het Kerkelijk Bureau wordt meegenomen. Hiervoor is eenmalig een bedrag van € 20.000,- in de begroting 2019 opgenomen.

Beleidsinstrumenten

Algemeen

Voor het pastorale en diaconale werk en de presentie in de samenleving zijn mensen en middelen nodig. Voor een verantwoorde toedeling is de begroting het geëigende instrument. Daarbinnen is er een matrix voor de verdeling van de fte's en een zelfscan om ook inzicht te krijgen in de kwalitatieve kenmerken van de geloofsgemeenschap en elkaar te leren kennen en te inspireren.

Matrix

In algemene zin heeft de matrix (*op blz. 20 zijn de parameters van de matrix weergegeven*) als instrument gezorgd voor de gewenste rust en duidelijkheid. Er bestaat naast waardering ook scepsis en misverstanden over de doelstelling en reikwijdte van de matrix. Voor de duidelijkheid: de matrix gaat niet over de totale pastorale formatie, maar alleen over de verdeling daarvan over de geloofsgemeenschappen. Die verdeling wordt één keer in de beleidsperiode gemaakt en alleen tussentijds toegepast als sprake is van een vacature of onvoorziene omstandigheden. Dan wordt getoetst of sprake is van voldoende vitaliteit en het daarmee samenhangende

toekomstperspectief. Als dat het geval is, geldt het uitgangspunt dat contracten voor onbepaalde tijd worden gesloten.

De matrix is tot stand gekomen na gesprekken met gemeenten in vergelijkbare plaatsen en zorgvuldige afweging van verschillende factoren. Er zal altijd een verdeelsleutel nodig zijn voor de verdeling van schaarse middelen. De matrix is een instrument om een balans te vinden tussen solidariteit en eigen verantwoordelijkheid. Er is op basis van de matrix een beroep gedaan op de verantwoordelijkheid om financieel naar vermogen bij te dragen om de activiteiten van de eigen geloofsgemeenschap te bekostigen. De positieve resultaten zijn bij de Actie Kerkbalans zichtbaar.

De uiterste alternatieven voor de matrix zijn financieel zelfstandige geloofsgemeenschappen of het opheffen van de zelfstandigheid van de geloofsgemeenschappen. Wij zijn van mening dat geen van beide uitersten binnen de PgL op een breed draagvlak kan rekenen. Los daarvan is de commissie van oordeel dat het niet in de rede ligt dit instrument, dat in de vorige beleidsperiode na grondige studie is uitgevoerd, na één beleidsperiode weer te verlaten. Daarnaast is de verwachting dat het wijzigen van de matrix door onderdelen toe te voegen of te wijzigen niet tot een wezenlijk andere cijfermatige verhouding tussen de geloofsgemeenschappen zal leiden.

Tijdens het gesprek met het ministerie van predikanten is naar voren gekomen dat de afspraken over de indicatoren (doop, belijdenis, huwelijk en begrafenis) bij parameter 3 als (te) stringent worden ervaren. Een commissie met vertegenwoordigers uit de geloofsgemeenschappen beziet een eventuele verruiming van de indicatoren van parameter 3. Daarbij is een heldere afbakening en eenduidige toepassing een voorwaarde. De huidige afspraken gelden totdat tussen de geloofsgemeenschappen overeenstemming is bereikt over een aanpassing. Daarnaast beziet deze commissie het verschil tussen de uitkomst van de matrix en de feitelijke omvang van de pastorale fte's in de geloofsgemeenschappen.

Zelfscan

De eerste ervaringen met de zelfscans zijn positief. Het heeft misverstanden uit de wereld geholpen en begrip gekweekt. Het is belangrijk dat de geloofsgemeenschappen elkaar op de hoogte houden van ontwikkelingen. Ook in de komende periode zullen de zelfscans tweejaarlijks worden gehouden waarbij de vier prioriteiten uit het beleidsplan centraal zullen staan. Het gaat dan over het pastoraat, de zichtbaarheid van de kerk in de stad, over voldoende vrijwilligers en een vereenvoudigd bestuur en het verminderen van de kosten en het verhogen van de opbrengsten van de gebouwen.

Vitaliseringsfonds

De ervaringen met de verschillende projecten zijn in het algemeen positief. Niet alle beschikbare middelen zijn uitgegeven. In de jaarrekening 2017 is aangegeven dat er eind van dat jaar nog € 135.470,- in het fonds zit. Gezien de positieve ervaringen zal voor de nieuwe beleidsperiode het fonds worden voortgezet. Jaarlijks kunnen in oktober verzoeken voor nieuwe projecten voor het daaropvolgende jaar worden ingediend. De Commissie Vitaliseringsfonds zal de AK over de projecten adviseren en de uitvoering bewaken. Om de voorkomen dat projecten voor 2019 tussen wal en schip vallen, kunnen voorstellen voor dat jaar tot 28 februari 2019 bij de AK worden ingediend.

Gezien de ervaringen in de afgelopen periode en het nog resterende bedrag, ligt het in de verwachting dat de omvang van het fonds voor de nieuwe beleidsperiode voldoende is. Indien blijkt

dat dit niet het geval is, zal nader overleg worden gevoerd. Van het beschikbare bedrag is jaarlijks € 15.000,- bestemd voor terugkerende evenementen. Voorstellen kunnen het hele jaar worden ingediend en doorlopen een versnelde procedure.

Gebouwen

Ontmoeting en verantwoordelijkheid

Een levensvatbare gemeenschap heeft naast een predikant of kerkelijk werker een plaats van bijeenkomst. Een gebouw is meer dan een inkomstenbron of uitgavenpost: het is een zichtbare ontmoetingsplaats die veel betekent voor de leden van de geloofsgemeenschappen en veelal wordt ervaren als de zichtbare kern van hun geloofsgemeenschap.

Bij de eigen PgL gebouwen is het investeringsperspectief tien jaar, met elke beleidsperiode (vijf jaar) een evaluatie en het zo nodig nemen van aanvullende maatregelen. Er is een gezamenlijke begroting en het beheer en onderhoud van de gebouwen. Het recht op een plaats van samenzijn brengt tevens een belangrijke verantwoordelijkheid voor de geloofsgemeenschap met zich mee om de kosten van de gebouwen zo laag mogelijk te houden en de inkomsten zo hoog mogelijk. Hier ligt primair de verantwoordelijkheid voor de inzet van vrijwilligers.

Kosten en baten

In het vorige beleidsplan is afgesproken dat het CvK de kosten en baten van de verschillende gebouwen in beeld brengt. De betreffende notitie is eind 2017 door het CvK en de AK vastgesteld. Deze cijfers roepen evenwel vragen op en een nadere uitwerking en verduidelijking is daarom nodig. Daarnaast zal speciaal aandacht worden besteed aan de netto opbrengsten van verhuur. Bij verhuur worden alleen contracten gesloten als sprake is van redelijke marges. Bestaande contracten worden daarop getoetst. Jaarlijks zal in samenhang met de jaarrekening worden gezien op welke wijze de kosten zijn verminderd en de opbrengsten zijn verhoogd. Indien de beoogde resultaten niet zijn gerealiseerd, worden aanvullende maatregelen genomen.

Er is nog geen eenduidig overzicht van de bezettingsgraad van de gebouwen. Nog dit jaar zal een eenduidige systematiek worden vastgesteld en vanaf 1 januari 2019 zal de bezetting van de verschillende ruimtes in de gebouwen systematisch worden bijgehouden. Uit de eerste oriëntatie van het CvK blijkt dat de bezetting dusdanig is dat er voldoende ruimte is voor extra verhuur.

Flexibiliteit en verdere discussie

Bij de huur van gebouwen bestaat er flexibiliteit. Voor de Wijkplaats geldt een huurovereenkomst die een looptijd heeft van een jaar. Voor LZW is een Taakgroep ingesteld met vertegenwoordiging uit de AK, het CvK en LZW om op integrale wijze de toekomstige huisvesting van deze geloofsgemeenschap te vinden. Voor de Regenboog is het de vraag wat de effecten zijn van de bouwplannen in dat gebied.

Een verdere discussie over de gebouwen ligt gevoelig. Niettemin is het van groot belang te onderkennen dat het verstandig is dat de PgL zich de komende beleidsperiode verder beraadt over de toekomst van de gebouwen. De uitkomst daarvan is open. Een commissie krijgt zomer 2019 opdracht om een toekomstvisie voor de gebouwen op te stellen die voor eind 2020 gereed is. Deze commissie ontvangt bij aanvang een overzicht van de integrale kosten en opbrengsten van de verhuur van de Vredeskerk.

Begroting en meerjarenraming

Bij dit beleidsplan is de begroting voor 2019 gevoegd en de meerjarenraming 2019-2024. Dit laatste jaar valt buiten de beleidsperiode, maar geeft duidelijk aan dat er dan een structureel tekort is van ongeveer € 80.000,-.

Voor de beleidsperiode zijn er jaarlijks extra uitgaven voor pastoraat (€ 80.000,-) en de zichtbaarheid van de kerk (€ 15.000,-). Er is daarnaast een eenmalige uitgave van € 20.000,- voor aansturing en stroomlijning CvK, AK en Kerkelijk Bureau en van € 12.000,- voor een lezersonderzoek en de eerste fase van de uitvoering van het communicatieplan.

Tegenover deze extra uitgaven staan zowel besparingen als extra inkomsten. Er zijn voldoende middelen beschikbaar in het Vitaliseringsfonds. Een jaarlijkse aanvulling van € 50.000,-, die in de vorige periode uit het vermogen is gehaald, is daarom niet nodig. Verder zal jaarlijks € 25.000,- extra uit het (rendement op) het vermogen aan de begroting worden toegevoegd. Er zijn extra inkomsten van € 25.000,- uit verhuur in de plannen opgenomen. Verder zal de stofkam door alle uitgaven worden gehaald (€ 5.000,-).

Verder kan in dit verband meer gebruik worden gemaakt van fondsen en subsidies, crowdfunding, bijdragen van 'Vrienden' en het geven van een extra impuls aan Actie Kerkbalans.

Tijdens de afrondende besprekingen is geconcludeerd dat een combinatie van 'oud' en 'nieuw' beleid leidt tot onverantwoord hoge tekorten. Zonder aanvullende maatregelen zou dit ongeveer € 550.000,- voor de gehele beleidsperiode bedragen. Daarom zijn onderstaande aanvullende maatregelen in het Beleidsplan opgenomen om ongeveer € 150.000,- te kunnen besparen:

- Het bedrag voor extra pastoraat licht aan te passen van jaarlijks € 85.000,- naar € 80.000,-;
- de reservering voor de koster Marekerk met € 5.000,- terug te brengen naar jaarlijks € 10.000,-;
- een taakstellende reductie op jaarbasis € 5.000,- op beheer en administratie. Dit betreft vooral portokosten, telefoon en internet, abonnementen, representatie, kosten Kerkbalans;
- het afschaffen van de rentevergoeding van jaarlijks ongeveer € 5.000,- voor legaten die bij de PgL staan geparkeerd;
- het vanaf 2020 stoppen van de jaarlijkse bijdrage van ongeveer € 11.000,- aan het studentenpastoraat uitgevoerd door de LSE. Dit pastoraat is in de loop van de jaren buiten de PgL komen te staan. Het PgL pastoraat voor studenten gebeurt vooral in verschillende PgL geloofsgemeenschappen.

In samenspraak met het CvK concluderen we dat voor de resterende financiële middelen een beroep moet worden gedaan op het vermogen. Dit zal consequenties hebben voor de opbrengst uit het vermogen. Dit is acceptabel gezien de tijdelijkheid van de extra uitgaven en de lichte groei van het vermogen in de vorige beleidsperiode door eenmalige opbrengsten die bij de overgang naar een andere beheerder van de beleggingen zijn gegenereerd. In de toelichting op de meerjarenraming wordt in meer detail ingegaan op de risico's en verwachtingen voor de ontwikkeling van het vermogen.

Voor een totaalbeeld van de financiële aspecten van de geloofsgemeenschappen binnen de PgL zorgt een overzicht van de wijkkassen voor de gewenste transparantie.

Financiële bijdragen verwante organisaties

LBG en HK. De LBG heeft desgevraagd aangegeven dat 'voor wijkgebonden activiteiten een beroep doen op een bijdrage van de zelfstandige Vereniging Irene. Dat is regelmatig gebeurd. Incidenteel zijn bijdragen geleverd aan aanpassingen in de Hooglandse kerk (Tuinzaal en verwarming Zomerkerk). De Stichting Vrienden van de Hooglandse kerk stelt financiële middelen beschikbaar voor de uitvoering van het onderhoud, noodzakelijk herstel en verbetervoorstellen van het gebouw en haar inrichting, die in overleg met het CvK zijn vastgesteld. Substantiële bijdragen zijn geleverd aan de renovatie van doopkamer, geluidsinstallatie en verwarming van de Zomerkerk. Uitgaven, die tot de normale exploitatie van de HK behoren en voor rekening van de PgL zijn, vallen hier niet onder'.

De (potentiële) bijdragen van verwante organisaties met Zuidwest, de Marewijk, de Merenwijk en De Verbinding worden toegevoegd. Deze geloofsgemeenschappen worden hiertoe uitgenodigd.

Parameters matrix, die elk voor 20% meetellen

- 1. Ledenaantal: Uitgesloten: wenst nooit contact, adres onbekend/geen contact mogelijk, wil niet bijdragen;*
- 2. Kerkbezoek: gemiddelde ochtenddiensten (Merenwijk 2/3 protestants en 1/3 katholiek);*
- 3. Pastoraat: doop, belijdenis, kerkelijke huwelijken en begrafenissen: gemiddelde over de afgelopen drie jaar. Voorwaarden: ingeschreven bij de PgL, wijkkerkenraad is verantwoordelijk, dienst door eigen predikant/kerkelijk werker of betrokken predikant (bv. fam. van ...);*
- 4. Betalende pastorale eenheden;*
- 5. Opbrengst Actie Kerkbalans en collectes.*

Financiële doorrekening en analyse van het beleidsplan 2019-2023

door het CvK

Inleiding

Het beleidsplan spreekt over extra uitgaven die gedaan worden gedurende de nieuwe beleidsperiode en over de financiering daarvan. In deze bijlage worden de uitgaven samengevat en de consequenties van de in het plan voorgestelde financiering van deze extra uitgaven weergegeven.

Uitgaven

De extra uitgaven die besproken worden in het plan vallen uiteen in drie categorieën.

1. Éénmalige uitgaven in het eerste beleidsjaar, zonder direct financieel rendement, totaal € 32.000,-
 - a) Aansturing/stroomlijning van bestuur AK/CvK/Kerkelijk Bureau: € 20.000,-
 - b) Onderzoek vernieuwing Leids Kerkblad/communicatieplan: € 12.000,-
2. Jaarlijkse uitgaven die beperkt zijn tot deze beleidsperiode (5 jaar), zonder direct financieel rendement, totaal € 103.750,-
 - a) Extra jaarlijkse investering pastoraat geloofsgemeenschappen: € 80.000,- (jaarlijks geïndexeerd met 2%, bedrag is een totaalbedrag aan lasten voor de PgL, dus inclusief alle bijkomende kosten en werkgeverslasten)
 - b) Buiten de matrix om financieren van Bijzonder Kerkenwerk Leiden, 0.1fte: € 8.750,- (jaarlijks geïndexeerd met 2%)
 - c) Jaarlijkse uitgave voor zichtbaarheid van de kerk: € 15.000,-

Daarnaast is er nog een investering die nog niet vaststaat, maar waar per concreet voorstel over besloten wordt:

3. Investerings in verduurzaming, max € 50.000,- per jaar. Deze investeringen zullen ook een beoogd rendement opleveren. Projecten zullen worden getoetst op verantwoorde duurzaamheid, besparing op kosten en de gebruikelijke afschrijvingstermijn van maximaal 20 jaar. Het college van kerkrentmeesters en de algemene kerkenraad kunnen besluiten van deze termijn af te wijken.

Dekking

Om deze uitgaven te kunnen dekken, zijn in het beleidsplan de volgende maatregelen voorzien:

1. Wegvallen van jaarlijkse toevoeging van € 50.000 in het vitaliteitsfonds
2. Inspanningsverplichting om inkomsten uit verhuur te verhogen en uitgaven te verlagen met verwacht rendement van € 25.000,-
3. Een beoogde beëindiging van de bijdrage aan studentenpastoraat vanaf 2020, besparing ca € 11.000,- per jaar
4. Verhoging van jaarlijkse onttrekking uit het vermogen van € 125.000 naar € 150.000: een extra inkomstenpost van € 25.000,-

De jaarlijkse toevoeging in het vitaliseringsfonds werd in eerdere jaren niet ten laste gebracht van de reguliere exploitatie, en geldt dus niet als besparing om de voorgestelde investeringen te dekken.

Daarmee komt de totale besparing ter dekking van de extra investeringen in 2019 op jaarlijks € 50.000,- en bij beëindiging van de bijdrage studentepastoraat vanaf 2020 ca € 61.000,- .

Resultaat

De effecten van de nieuwe beleidsmaatregelen op de financiële positie van de PgL zijn doorgerekend. Omdat de kosten die gemoeid zijn met de extra beleidsmaatregelen groter zijn dan de extra financiële baten, kost het nieuwe beleid de PgL geld. Zónder nieuwe beleidsmaatregelen zou de begroting voor komende jaren beginnen met een overschot, maar in de loop van de 5 jaar een tekort ontwikkelen.

Wat betreft de financiële consequenties van het beleidsspeerpunt 'investeringen in duurzaamheid' heeft het CvK een aanname moeten maken, omdat we op dit moment niet weten om welke investeringen het gaat en wat de *financiële* rendementen van deze investeringen zullen zijn. In de bijgevoegde meerjarenraming hebben we daarom alleen rekening gehouden met investeringen in duurzaamheid waarvan de jaarlijkse afschrijvingskosten ongeveer gelijk zijn aan de jaarlijkse kostenbesparing door deze investering. In het geval er besloten wordt om verduurzamende investeringen te doen die binnen de afschrijvingstermijn op financieel vlak *meer* kosten dan opbrengen, dan dient men te realiseren dat die extra kosten bovenop de in deze analyse geschetste tekorten komen.

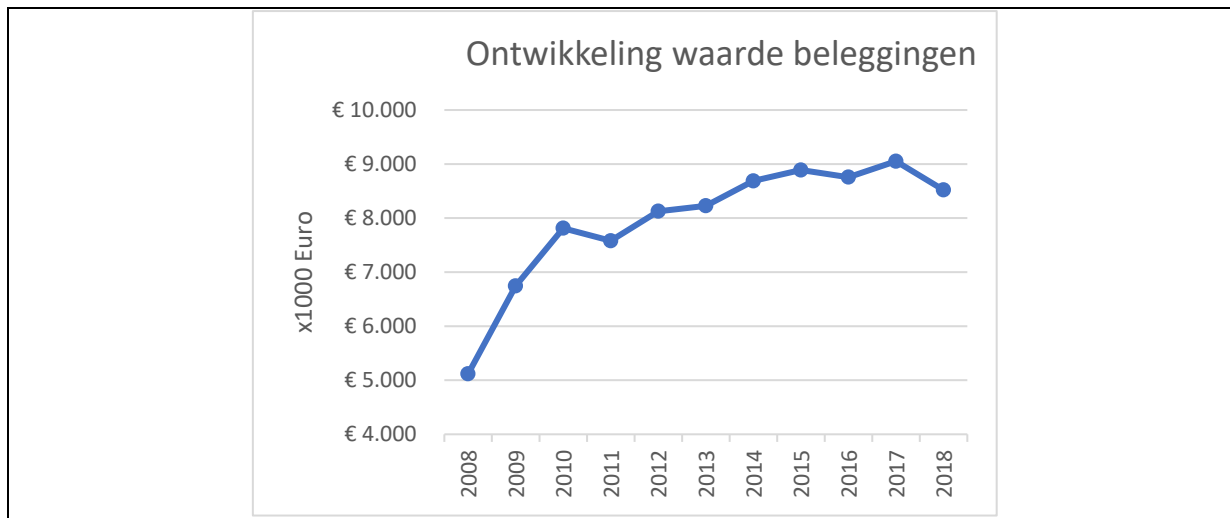
In onderstaande tabel wordt een raming gegeven van het begrotingsresultaat over de komende beleidsperiode voor de situatie zónder en mét de kosten/baten van de nieuwe beleidsmaatregelen (bedragen afgerond op € 1.000,-).

Resultaat begroting	2019	2020	2021	2022	2023
Zonder nieuw beleid	€ 37.000	€ 19.000	€ -10.000	€ -26.000	€ -74.000
Met nieuw beleid	€ -49.000	€ -37.000	€ - 68.000	€ -104.000	€ -136.000

Consequenties en risico's

Het cumulatieve begrotingstekort voor de komende 5 jaar voor de situatie zonder nieuw beleid zou € 55.000 zijn; met nieuw beleid wordt dit cumulatieve tekort geraamd op € 395.000,-. Dit zal ten laste gaan van het eigen vermogen, en om een en ander te kunnen betalen zullen middelen onttrokken worden uit het belegde vermogen. Daarmee rijst de vraag hoe het totale vermogen van de PgL zich de afgelopen tijd heeft ontwikkeld. Wat betreft het belegde vermogen is deze ontwikkeling weergegeven in onderstaande grafiek.

Er waren ook onttrekkingen. Het bedrag dat de afgelopen jaren werd verwacht als rendement op het belegde vermogen werd jaarlijks ingezet om de begroting te laten sluiten. Dit bedrag, ca. € 300.000,- per jaar, bestond uit € 125.000,- geraamde koerswinst en ca. € 175.000,- geraamde opbrengsten uit rente en dividend. Ook is beleidsmatig geld onttrokken aan de beleggingen en geïnvesteerd in bijvoorbeeld het verbouwen van diverse woonhuizen rondom de Hooglandse Kerk om deze te kunnen verhuren. Deze woonhuizen leveren momenteel een goed rendement op voor de PgL. Ondanks deze onttrekkingen aan de beleggingen en ondanks de tegenvallende rentevergoeding op obligaties, is het belegde vermogen in stand gebleven of zelfs licht gestegen.

Om conclusies te trekken over het totale rendement op het vermogen van de PgL moet men breder kijken dan alleen het vermogen belegd in effecten; de PgL bezit ook registergoederen zoals huizen en landerijen die rendement opleveren.

Hoe dan ook, het nieuwe beleid brengt verandering in de jaarlijkse onttrekkingen uit de beleggingen. De jaarlijkse onttrekking van koerswinsten wordt met € 25.000,- verhoogd tot € 150.000,-. De niet in de begroting gedekte kosten voor de nieuwe beleidsvoornemens zullen onttrokken worden aan het eigen vermogen (jaarlijks oplopend van € 49.000 tot € 136.000, zie tabel) en de jaarlijkse opbrengsten rente/dividend worden geacht in stand te blijven op € 175.000, ondanks de extra onttrekkingen. De *totale* onttrekkingen aan het *belegde* vermogen lopen de komende jaren volgens de raming op van € 374.000 in het eerste jaar tot € 463.000 in het laatste jaar van de beleidsperiode.

Om een beeld te krijgen van het effect van dergelijke onttrekkingen aan het belegde vermogen, moeten we deze onttrekking in verhouding zien met de jaarlijkse verwachte *groei* van het belegde vermogen door toevoeging van rente, dividenden en koerswinsten. Door de vermogensbeheerder van de ING is een totaal scenario doorgerekend voor de ontwikkeling van het saldo van de beleggingen voor verschillende scenario's voor de economische omstandigheden en bij een jaarlijkse onttrekking van € 300.000. Onderstaande tabel geeft de verwachting voor de waarde van het belegde vermogen voor de situatie in 2023 en in 2030, waarbij genoemd moet worden dat de jaarlijkse onttrekkingen tot 2030 doorlopen. De resultaten zijn in miljoen euro, waarbij naast het gemiddelde scenario ook de markt-onzekerheid wordt aangegeven door de resultaten voor een positief en negatief scenario.

Onttrekking € 300.000,-	Huidig (M€)	2023	2030
Positief		7,9	8,0
Gemiddeld	8,7	7,4	7,3
Negatief		6,3	5,3

Benadrukt moet worden dat deze ramingen een verwachting zijn, dat onze onttrekkingen hoger kunnen zijn en dat niemand de ontwikkelingen van de financiële markten kan voorspellen. In deze ramingen zijn géén extra investeringen opgenomen buiten de reguliere lange termijn ramingen en de in het voorliggende beleidsplan genoemde. De onttrekking voor de aanschaf van een pastorie

(transactie voorjaar 2019) en de toevoeging van het vrijvallende spaarcontract in voorjaar 2019 zijn wel verwerkt in deze raming.

In deze context moet ook het extra risico genoemd worden dat 30% van ons belegde vermogen bestaat uit middelen uit reserveringen en fondsen, zoals legaten en de onderhoudsreserve. Mocht een geloofsgemeenschap besluiten om een voor haar geoormerkt legaat te gebruiken voor een investering, of mocht er een grote uitgave zijn voor noodzakelijk onderhoud aan een kerkgebouw, dan zal dat óók consequenties hebben voor de omvang van het belegde vermogen. Met dergelijke onttrekkingen is géén rekening gehouden in de ramingen.

Volgens het beleggingsstatuut van de PgL dient het College van Kerkrentmeesters de beschikbare middelen uit het vermogen zodanig te beleggen dat het vermogen, gecorrigeerd voor inflatie, in stand blijft en dat het rendement uit het vermogen mede ter beschikking wordt gesteld aan de exploitatie van het kerkenwerk van de PgL. Het op peil houden van het belegde vermogen is van groot belang voor de PgL, omdat een significant rendement een belangrijke bron van inkomsten is voor de totale begroting.

Een besluit tot nieuw beleid zal leiden tot oplopende tekorten die ten laste van het eigen vermogen moeten worden gebracht. Gezien de ramingen is de kans bijzonder reëel dat hierdoor het belegde vermogen niet op peil gehouden kan worden. Dat betekent dat het waarschijnlijk is dat na de beleidsperiode minder middelen beschikbaar zijn uit rendement op het vermogen, zonder dat er reeds concrete plannen zijn om ook de kosten te reduceren.

Het is goed te benadrukken dat ook zónder dit nieuwe beleid er een oplopend tekort zou ontstaan zijn, maar de totale onttrekking aan het vermogen zou aanzienlijk lager zijn.

Omdat de kosten voor het nieuwe beleid slechts voor de duur van deze beleidsperiode zijn, zal een aantal extra kosten na 5 jaar wegvallen. De bezuinigingsmaatregelen en inkomstenverhogingen zullen voor een deel van blijvende aard zijn. De opbrengsten uit het vermogen zullen waarschijnlijk afnemen.

Conclusie

Het CvK zal met het nieuwe beleid niet in staat zijn de komende beleidsperiode een sluitende begroting en meerjarenraming te presenteren.

De extra investeringen zijn tijdelijk, maar de financiële gevolgen zullen ook merkbaar zijn na de beleidsperiode. We verwachten dat we in 2024 geconfronteerd zullen worden met een significant verlaagde opbrengst uit het vermogen en een begrotingstekort van ca € 71.000,- op jaarbasis.

De geschetste ramingen geven aan dat de combinatie van de beleidsvoornemens, de dalende inkomsten uit levend geld en de stijgende kosten leiden tot een sterk veranderd financieel kader in en na de beleidsperiode.

Het beleidsplan spreekt van een verantwoord financieel kader. Het CvK onderschrijft de inhoudelijke intenties van het beleidsplan maar is ook van mening dat bij de verantwoording van het financiële plan ook een vooruitblik hoort over de horizon van de beleidsperiode heen, met ten minste een schets van de verwachtingen. Deze bijlage voorziet daarin.

College van Kerkrentmeesters, 14 december 2018

MEERJARENRAMING 2020 - 2024

jaar	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017
omschrijving kostenplaats	totaal	totaal	totaal	totaal	totaal	totaal	totaal	totaal
	raming	raming	raming	raming	raming	begroting	begroting	exploitatie
4014 Kostenvergoedingen pred.	1.546	1.515	1.486	1.457	1.428	1.400	10.971	13.397
4016 Kosten Studentenpastoraat	pm	pm	pm	pm	pm	10.795	10.047	10.583
4017 Reiskosten woon/werk predikanten	325	318	312	306	300	2.100	300	2.027
4030 Vacaturegelden	0	0	0	0	0	0	3.408	3.837
4031 Kosten in verband met beroep, vestiging etc	0	0	0	0	0	0	11.500	4.631
4033 Preekvoorziening	21.530	21.107	20.694	20.288	19.890	19.500	19.000	21.256
4040 Salarissen kerkelijk werker	18.238	17.881	17.530	17.186	16.849	16.519	49.990	26.599
4041 Pensioenpremie kerkelijk werker	2.481	2.432	2.385	2.338	2.292	2.247	3.922	4.755
4042 Sociale lasten kerkelijk werker	1.961	1.922	1.885	1.848	1.812	1.776	3.287	8.437
4043 Vergoeding kerkelijk werker	0	0	0	0	0	0	0	
4044 Overige kosten kerkelijk werker	0	0	0	0	0	0	189	2.709
4050 Advieskosten pastoraat	0	0	0	0	0	0	0	0
Extra pastoraat		69.276	67.917	66.586	65.280	64.000		
BKL	9.661	9.471	9.286	9.104	8.925	8.750		
Budgettaire ruimte overschot matrix	12.416	12.173	11.934	11.700	11.471	11.246		
totaal kosten pastoraat	450.095	510.545	500.535	490.720	481.098	484.266	423.292	372.850
kosters fte	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	
organisten fte	0,53	0,53	0,53	0,53	0,53	0,53	0,53	
administratief personeel fte	1,11	1,11	1,78	1,78	1,78	1,78	1,78	
Personele kosten								
4110 Salarissen kosters	56.196	55.094	54.013	52.954	51.916	50.898	39.368	42.303
4111 Salarissen organisten	32.899	32.254	31.622	31.002	30.394	29.798	23.299	25.069
4112 Salarissen adm.personeel	64.935	63.662	62.414	61.190	59.990	58.814	64.829	66.699
4120 Verg.person.niet in loondienst	41.955	41.132	40.326	39.535	38.760	38.000	34.750	36.373
4121 Vergoeding vrijwilligers	12.421	12.177	11.939	11.705	11.475	11.250	9.350	9.123
4122 Vergoeding gastorganisten	2.484	2.435	2.388	2.341	2.295	2.250	10.275	14.146
4130 Pensioenpremies	12.393	15.679	18.901	18.531	18.167	17.811	17.537	13.545
4131 Werkgeversaand.soc.lasten	9.484	12.240	14.941	14.648	14.361	14.079	14.700	22.333
4134 Ontvangen ziekengelden	0	0	0	0	0	0	0	-17.359
4140 Wervings- en selectiekosten	1.104	1.082	1.061	1.040	1.020	1.000	1.000	190
4141 Kosten opleiding en vorming	994	974	955	936	918	5.100	900	470
4143 Kosten verzuimverzekering	12.697	12.448	12.204	11.965	11.730	11.500	11.000	9.757
4143 Kosten arbodienst en advies	3.312	3.247	3.184	3.121	3.060	3.000	6.200	3.786
4144 Reiskosten woon-werkverkeer	2.122	2.080	2.040	2.000	1.960	1.922	1.573	7.611
4149 Overige personeelskosten	1.325	1.299	1.273	1.248	1.224	1.200	1.200	0
totaal personele kosten	254.321	255.805	257.260	252.216	247.270	246.622	235.981	234.046
Voeding en huishoudelijke kosten	607	595	584	572	561	550	350	421
Kosten beheer en administratie								
4310 Salarisadm.door derden	4.968	4.871	4.775	4.682	4.590	4.500	4.500	4.084

MEERJARENRAMING 2020 - 2024

jaar		2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017
omschrijving kostenplaats		totaal	totaal	totaal	totaal	totaal	totaal	totaal	totaal
		raming	raming	raming	raming	raming	begroting	begroting	exploitatie
4311	Ledenadministratie	221	216	212	208	204	200	200	287
4320	Kantoormiddelen	2.263	2.219	2.175	2.133	2.091	2.050	2.450	2.072
4321	Drukwerk	20.555	20.152	19.756	19.369	20.950	22.500	21.300	23.708
4322	Kopieerkosten	994	974	955	936	918	900	500	1.553
4330	Portokosten	6.293	6.170	6.049	5.930	5.814	5.700	7.600	6.096
4331	Automatisering	6.183	6.062	5.943	5.826	5.712	5.600	5.600	6.614
4332	Telefoon, internet	10.268	10.067	9.869	9.676	9.486	9.300	8.900	8.199
4340	Lidmaatschappen,vakliteratuur	110	108	106	104	102	100	300	83
4341	Contributies en abonnementen	2.374	2.327	2.282	2.237	2.193	2.150	2.150	2.022
4350	Kosten geldw.actie kerkbalans +acceptgirokr.t.acties	6.183	6.062	5.943	5.826	5.712	5.600	3.500	5.056
4351	Bestuurskosten	2.319	2.273	2.229	2.185	2.142	2.100	2.100	1.320
4352	Representatie	6.128	6.007	5.890	5.774	5.661	5.550	5.550	1.632
4353	Publiciteit	5.520	5.412	5.306	5.202	5.100	5.000	7.700	4.357
	Publiciteit Extra 2019-2023		15.000	15.000	15.000	15.000	15.000		
4354	Reiskosten	110	108	106	104	102	100	100	96
4360	Accountantskosten	14.905	14.613	14.326	14.045	13.770	13.500	7.000	7.442
4361	Advieskosten 2019	0	0	0	0		20.000	0	1.470
4370	Verzekeringen	1.987	1.948	1.910	1.873	1.836	1.800	1.850	1.673
4390	Overige kosten, incl vitaliseringsprojecten	541	531	520	510	500	4.700	500	-153
	Lezersonderzoek + Communicatieplan						12.000		
	Bezuiniging	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000			
	Totaal kosten beheer en administratie	86.923	100.120	98.353	96.621	101.883	138.350	81.800	77.611
	Kosten gemeenteleven	17.500	17.157	16.820	16.490	16.167	15.850	15.850	17.861
	Verplichtingen/bijdragen aan andere organen	54.500	54.500	54.500	54.500	54.500	54.500	61.500	60.636
	beheerders fte	2,10	2,10	2,10	2,10	2,10	2,10	2,10	
	Kosten commerciële activiteiten	374.250	374.250	367.250	360.250	353.250	348.506	334.156	334.566
	Kosten terreinen,gebouwen,inventaris,orgels								
4720	Onderhoud gebouwen regulier	49.344	48.376	47.428	46.498	45.586	44.692	44.692	46.033
4721	Onderhoud gebouwen (Brim)	86.911	86.911	86.911	86.911	86.911	86.911	87.132	95.016
	Voorziening onderhoud via wijken (collecten, offerkist)	3.750	3.750	3.750	3.750	3.750	3.750	3.000	13.153
4715	Schoonmaakkosten gebouwen	10.378	10.175	9.975	9.780	9.588	9.400	9.600	7.263
4730	Electra en gas	68.228	66.890	65.578	64.293	63.032	71.600	76.320	71.813
4731	Water	3.754	3.680	3.608	3.537	3.468	3.400	4.100	3.351
4740	Belastingen	12.211	11.972	11.737	11.507	11.281	11.060	10.500	10.698
4750	Verzekeringen (mbt gebouwen)	28.044	27.494	26.955	26.426	25.908	25.400	40.790	27.760

MEERJARENRAMING 2020 - 2024

jaar		2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017
omschrijving kostenplaats		totaal	totaal	totaal	totaal	totaal	totaal	totaal	totaal
		raming	raming	raming	raming	raming	begroting	begroting	exploitatie
4760	Huren	51.741	50.727	49.732	48.757	47.801	41.350	42.100	40.859
4420	Exploitatiebijdrage kerkelijk centrum De Regenboog	22.082	21.649	21.224	20.808	20.400	20.000	20.000	8.834
4770	Beheersvergoeding woningen rondom Hooglandse Kerk	11.317	11.095	10.877	10.664	10.455	10.250	8.200	8.470
4790	Niet terug te vorderen BTW	9.937	9.742	9.551	9.364	9.180	9.000	16.000	2.074,44
4799	Overige kosten	2.871	2.814	2.759	2.705	2.652	2.600	1.850	2.599
Verduurzaming									
totaal kosten terreinen,gebouwen,inventaris,orgels		360.566	355.274	350.086	344.999	340.012	339.413	364.284	337.923
Afschrijvingskosten									
4811	Afschrijvingskosten verbouwingen	106.343	106.343	106.343	106.343	106.343	96.885	83.775	80.568
4812	Afschrijvingskosten installaties	15.200	15.200	15.200	15.200	15.200	14.950	16.150	16.240
4813	Afschrijvingskosten inventaris	7.900	7.900	7.900	8.900	8.900	10.790	10.990	19.759
4814	Afschrijvingskst.automatisering	0	0	0	0	0	1.350	1.350	1.329
totaal afschrijvingskosten		129.443	129.443	129.443	130.443	130.443	123.975	112.265	117.896
Rentekosten/bankkosten									
4910	Betaalde rente	0	0	0	0	0	0	0	0
4911	Bankkosten	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.800	1.410
4912	Kosten aan/verkoop effecten	200	200	200	200	200	200	0	181
4913	Geldtransportkosten	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.762
4914	Buitenlandse bronbelasting	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	5.000	10.779
4915	Beheerskosten effecten, incl. kosten aan- en verkopen	47.000	47.000	47.000	47.000	47.000	47.000	50.000	45.608
4916	Beleggings advieskosten	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	2.000	600
4990	Overige rente(rentekosten)	700	700	700	700	700	700	700	715
totaal rentekosten/bankkosten		71.900	71.900	71.900	71.900	71.900	71.900	61.000	61.055
TOTAAL OVERIGE KOSTEN		1.095.689	1.103.239	1.088.936	1.075.775	1.068.716	1.093.044	1.031.205	1.007.970
TOTAAL KOSTEN		1.800.106	1.869.590	1.846.731	1.818.711	1.797.085	1.823.932	1.690.478	1.614.865
RESULTAAT KOSTEN EN OPBRENGSTEN INCLUSIEF BELEGGINGEN		-70.823	-136.279	-104.335	-67.623	-37.346	-49.124	2.547	-8.319
Dotaties								-3.000	
Onttrekkingen		0	86.595	84.897	120.732	45.660	122200	30627	
Resultaat na dotatie/onttrekking opbrengsten/kosten		-70.823	-49.684	-19.438	53.109	8.314	73076	30174	

Begroting 2019
van de
Protestantse gemeente te Leiden

Leiden, 14 december 2018

Begroting 2019 van de Protestantse gemeente Leiden

Bedragen x € 1.000

Baten

	Begroting 2019	Begroting 2018	Rekening 2017
	€	€	€
1. Bijdragen levend geld	609	620	675
2. Verhuur gebouwen en terreinen	318	284	271
3. Resultaat commerciële activiteiten	141	102	128
4. Opbrengst beleggingen	256	261	105
5. Overige baten	33	31	80
Totaal baten	1.356	1.298	1.258

Lasten

1. Kosten pastoraat	484	423	391
2. Personele kosten	247	236	237
3. Beheer en administratie	154	98	132
4. Verplichte bijdragen aan andere organen	55	62	61
5. Kosten gebouwen, terreinen en inventaris	463	477	456
Totaal lasten	1.403	1.295	1.276

Saldo baten en lasten	-49	3	-18
------------------------------	------------	----------	------------

Bestemming saldo

Toevoeging/onttrekkig eigen vermogen	-49	3	-18
Mutaties bestemmingsfondsen en bestemmingsreserves	122	-11	-41
	74	-9	-58

Toelichting bij de Begroting 2019 van de Protestantse gemeente te Leiden.

Algemeen

Basis voor deze begroting wordt gevormd door:

- Concept beleidsplan PGL 2019-2023
- Meerjarenraming 2020-2024
- Halfjaarcijfers 2018
- Raming werkgroepen/kosters/beheerders
- Perspectiefnota

Toegepaste indexeringen:

- Indexatie pacht Rhijnhof geraamd op 1%
- Predikanten, kerkelijk werkers, studentenpastoraat, organisten: conform richtlijnen PKN, indien van toepassing 2% jaarlijkse indexatie
- Personeel niet in loondienst: 2,5%
- Bijdragen levend geld: volgens lange termijn raming Actie Kerkbalans (AKB) gemaakt door CvK
- Indexatie huuropbrengst woningen, indien van toepassing: 2%

Bedragen zijn afgerond op € 1000,-.

Nadere toelichting Baten

In de verzamelpost **bijdragen levend geld** is de opbrengst voor Actie Kerkbalans 2019 €10.000 hoger ingeschat ten opzichte van het bedrag dat vorig jaar voor 2019 op de meerjarenraming opgenomen was. Aanleiding hiervoor is de geactualiseerde analyse van de inkomsten over de afgelopen 8 jaar. Hoewel de verwachting naar boven toe is bijgesteld, blijft het een grote zorg dat de bijdrage van 'levend geld' een consequent negatieve tendens te zien geeft. We constateren dat er weliswaar per gever meer gegeven wordt, maar dat het aantal gevers sterk afneemt. Dit jaar is er voor gekozen de communicatie rondom Actie Kerkbalans in nauw overleg met de wijkgemeenten tot stand te brengen, in de hoop dat de actie hiermee dichterbij de gemeenteleden komt te staan.

De post **verhuur gebouwen** is hoger begroot door de verhuur van de nieuw gerealiseerde studio's in het huis aan de Middelweg 2 (voormalige kosterswoning naast de Hooglandse Kerk). Daarnaast is de reguliere 'woonbijdrage' voor de predikant van de LBG opgenomen omdat in het voorjaar de nieuwe pastorie betrokken zal worden.

Het **resultaat commerciële activiteiten** is hoger begroot dan vorig jaar; dit is conform de verwachting en de ambitie om meer mogelijkheden tot exploitatie te gaan benutten. De Vredeskerk blijft momenteel achter wat betreft gerealiseerd netto resultaat ten opzichte van de andere gebouwen. Hier is extra aandacht vereist.

Rente obligaties en dividenden zijn ingeschat op basis van de kwartaalrapportages van de ING voor het eerste half jaar 2018. Volgens het nieuwe beleid is € 150.000 gerealiseerd koersresultaat opgenomen in de exploitatiebegroting. Het totaalbedrag aan beoogd rendement op het vermogen dat wordt ingezet in de exploitatiebegroting komt hiermee op € 327.700.

Nadere toelichting Lasten

Wat betreft de **kosten pastoraat** gaat het beleidsplan 2019-2023 naast de € 80.000,- voor de inzet van extra pastoraat uit van 4.0 fte predikanten voor de geloofsgemeenschappen te verdelen aan de hand van de matrix. Daarnaast is er conform het nieuwe beleidsplan 0.1 fte bestemd voor Bijzonder Kerkenwerk Leiden, wat uitgevoerd wordt onder verantwoordelijkheid van de LBG.

De feitelijke aanstellingen in de geloofsgemeenschappen komen niet exact overeen met de huidige matrix. Dit komt doordat bezettingen alleen worden aangepast bij ontstane vacatures terwijl de matrix jaarlijks wordt geactualiseerd. Als er voor een geloofsgemeenschap nog ruimte is in de matrix ten opzichte van de feitelijke aanstelling, is hier, net als in voorgaande jaren, in de begroting rekening mee gehouden voor zover er aanleiding is om te verwachten dat deze ruimte gedurende het jaar ook daadwerkelijk ingevuld gaat worden. Hiermee sluit de begroting zo goed als mogelijk aan op de realiteit voor zover bekend op dit moment. Het is goed op te merken dat uiteindelijk de uitkomst van de matrix leidend is wat betreft de voor een geloofsgemeenschap beschikbare fte's.

Geloofsgemeenschap	Fte matrix	Fte huidige bezetting	Fte nader in te vullen
LBG	1,1	1,0	0,1
Marewijkgemeente	1,1	1,0	0,1
Oec.geloofsgem. Merenwijk, ds. M. Buitenwerf	0,4	0,5	-
De Verbinding, ds. G.J. Venema	0,9	1,0	-
Leiden Zuidwest	0,5	0,5	0,0
Totaal	4	4	0,2

In bovenstaande tabel is qua presentatie afgerond op 1 decimaal. Echter, aanstellingen geschieden in uren en hierdoor kunnen afwijkingen ontstaan omdat daar in twee decimalen gerekend wordt. De nieuwe pastorale zorg wordt door sommige wijken reeds ingevuld. De Regenboog, Zuidwest / De Verbinding hebben voorstellen ingediend. De LBG gebruikt de financiële middelen van de 0,1 uit de matrix in combinatie met de extra middelen voor het pastoraat voor de jeugdwerker die sinds 1 september 2018 in dienst is. Van de Marewijk zijn er nog geen voorstellen ontvangen.

De totale PgL-brede omvang van de pastorale aanstellingen worden bij het begin van de beleidsperiode vastgesteld conform de matrix. Wijzigen kunnen plaatsvinden bij het ontstaan of aanpassen van een vacature. Dan geldt namelijk de laatst vastgestelde matrix.

De kosten **beheer en administratie** zijn fors hoger, voornamelijk door de beleidsvoornemens om onderzoek te doen naar de verbetering van aansturing van de organisatie waaronder het kerkelijk bureau en stroomlijning van AK en CvK (€ 20.000,-), een investering van € 15.000 om de zichtbaarheid van de PGL in de stad te verhogen en € 12.000,- voor afronding en implementatie van het communicatieplan. Ook zijn de kosten voor reeds geplande projecten uit het vitaliseringsfonds hier opgenomen.

Onder de post **gemeenteleven** vallen kosten voor bijvoorbeeld de sacramentsbedieningen, de regeling stoffelijke zaken en een post onvoorzien.

De PKN regeling met betrekking tot de afdracht **kerkrentmeesterlijk quotum** is nog eens goed doorgelicht en daardoor structureel met verlaagd met ca. € 6.000,- per jaar.

De **kosten terreinen, gebouwen, inventaris, instrumenten** zijn de laatste jaren getalsmatig niet veranderd, behalve een significante bezuiniging op de verzekeringskosten. Dit heeft met name te maken

met een premie-aanpassing van de verzekeraar en het opnemen van een eigen risico van € 25.000,- per geval voor de monumentale kerken.

Onderhoud gebouwen

De ramingen voor de monumentale gebouwen worden afgestemd op de BRIM/SIM subsidie periodieken. Voor de Regenboog en de Vredeskerk wordt inmiddels gewerkt volgens een “meerjaren onderhoudsplan”. De enige aspecten waarvoor nog niet gewerkt wordt met een meerjaren onderhoudsraming betreffen de niet-monumentale delen van de Marekerk en de Hooglandse Kerk. Deze zijn in een gevorderd stadium van ontwikkeling en de verwachting is dat deze ramingen in de loop van 2019 beschikbaar zullen komen, waarmee de lange termijn onderhoudskosten voor al de kerkgebouwen van de PGL inzichtelijk zullen geworden.

Voor het onderhoud van de Hooglandse Kerk is een SIM subsidie-aanvraag ingediend, en deze is toegekend. Daarmee wordt 50% van de kosten van het geplande onderhoud in de periode 2018-2024 vergoed, in totaal een subsidiebedrag van € 385.500,-.

Naast onze inspanningen om rijkssubsidies te verwerven om de onderhoudskosten te verlagen, wordt er hard gewerkt aan de mogelijkheid om ook om subsidies van derden te ontvangen. Met name voor de monumentale gebouwen lijken er aanknopingspunten te zijn. Hier is in de begroting geen rekening mee gehouden, omdat deze extra subsidies zeer moeilijk in te schatten zijn. Er zijn echter aanwijzingen die inhouden dat er voor de komende jaren gedacht kan worden aan een bedrage van € 75.000,- tot € 100.000,-. In het voorjaar van 2019 zal een informatiebijeenkomst belegd worden waarin de wijkkerkenraden ook gewezen zullen worden op de mogelijkheid om externe subsidie voor wijkactiviteiten aan te vragen.

Afsluiting

De exploitatie begroting 2019 sluit met € 49.000,- negatief, ten laste te brengen op de algemene reserve. Een uitgebreide analyse van de financiële situatie van de PGL over de komende beleidsperiode is gegeven in de bijlage die namens het CvK is toegevoegd aan het beleidsplan. Wij volstaan op deze plek met een verwijzing naar die tekst.

Er vinden er enkele mutaties plaats van bestemmingsfondsen en reserveringen:

- Conform het nieuwe beleidsplan wordt er geen dotatie gedaan in het vitaliteitsfonds.
- Conform het nieuwe beleidsplan wordt er, in tegenstelling tot eerdere jaren, geen fictieve rente-opbrengst toegevoegd aan de nalatenschappen en schenkingen
- Er wordt ca. € 38.000,- onttrokken uit het fonds pastoraat ten behoeve van de financiering van het pastoraat in Zuidwest, conform afspraken
- Er wordt € 80.000,- onttrokken uit het fonds pastoraat ter financiering van de extra pastorale inzet zoals beschreven in het beleidsplan 2019-2023.

Door deze mutaties wordt er ca. € 122.000,- uit de fondsen toegevoegd aan de algemene reserve. De totale mutatie van de algemene reserve wordt dus ca. € 74.000,-.

Toelichting Begroting 2019: Baten

Bedragen x € 1.000

Baten

	Begroting 2019	Begroting 2018	Rekening 2017
	€	€	€
<u>1. Bijdragen levend geld</u>			
Vrijwillige bijdragen	509	520	557
Collecten Algemeen kerkenwerk	29	29	31
Collecten Instandhouding Gemeente	11	11	12
Collecten onderhoud gebouwen	12	12	12
Collecten Jeugdwerk PGL	0	0	0
Giften, legaten en erfenissen	2	2	11
Offerkist	1	1	1
Solidariteitskas	10	10	11
Eindejaars/Paascollecte	15	15	18
Leids Kerkblad	20	20	21
Overige	0	0	0
Totaal	609	620	675

Vrijwillige bijdragen per wijkgemeente

Binnenstad	127	135	138
Marewijk	112	109	130
De Verbinding	138	146	148
Zuid-West	56	52	62
Merenwijk	76	78	81
	509	520	559

2. Verhuur gebouwen en terreinen

Pacht Noordwijk	3	3	3
Pacht Rhijnhof	117	116	116
Verhuur pastorieën	15	7	7
Verhuur huizen	183	157	145
Totaal	318	284	271

	Begroting 2019	Begroting 2018	Rekening 2017
	€	€	€
3. Resultaat commerciële activiteiten			
<u>Baten</u>			
Verhuur kerkgebouwen	487	435	461
Verhuur wijkgebouwen	2	2	2
	<u>489</u>	<u>437</u>	<u>463</u>
aantal beheerders (fte) (excl. Merenwijk)	2,10	2,10	2,54
<u>Lasten</u>			
Eten en consumpties	104	123	104
Salaris beheerder, incl. werkgeverslasten	244	212	231
Overige kosten, o.a. aanschaf apparatuur	0	0	0
	<u>349</u>	<u>334</u>	<u>335</u>
Resultaat	<u>141</u>	<u>102</u>	<u>128</u>
<u>Specificatie omzet</u>			
Hooglandse kerk	332	300	314
Marekerk	100	85	95
De Verbinding	54	50	51
Wijkplaats (Topaaslaan)	2	2	2
	<u>487</u>	<u>437</u>	<u>463</u>
4. Opbrengst beleggingen			
Rente obligaties	75	72	75
Rente spaarcontracten	19	47	47
Dividend aandelen	84	75	74
Gerealiseerde koersresultaten	150	125	-33
Bankrente	0	0	0
Overige rentebaten	1	3	2
	<u>328</u>	<u>322</u>	<u>165</u>
Beheerskosten effecten, incl mutatiekosten	-47	-50	-45
Beleggings advieskosten	-1	-2	-1
Buitenlandse bronbelasting	-20	-5	-11
Geldtransportkosten	-2	-2	-2
Betaalde rente en bankkosten	-2	-3	-2
	<u>256</u>	<u>261</u>	<u>105</u>

	Begroting 2019	Begroting 2018	Rekening 2017
	€	€	€
<u>5. Overige baten</u>			
Verhuur kerkgebouwen kerkelijk	26	24	25
Diverse opbrengsten	6	6	7
Subsidies mbt restauratie ramen Marekerk	0	0	48
	<u>33</u>	<u>31</u>	<u>80</u>

Toelichting Begroting 2019: Lasten

Bedragen x € 1.000

Lasten

1. Kosten pastoraat

	Begroting 2019	Begroting 2018	Rekening 2017
	€	€	€
Basistraktement	0	5	18
Kas predikanten	355	292	261
Extra pastoraat Nieuw Beleid	64	0	0
budgettaire ruimte overschot matrix	11	0	0
Tegemoetkoming ziektekostenverzekering	0	13	13
Kostenvergoeding predikanten	1	11	13
Studentenpastoraat	11	10	11
Reiskosten woon/werk predikanten	2	0	2
Vacaturegelden	0	3	4
Kosten in verband met beroep, vestiging etc.	0	12	5
Preekvoorziening	20	19	21
Salarissen kerkelijk werkers	17	50	27
Pensioenpremie kerkelijk werkers	2	4	5
Sociale lasten kerkelijk werkers	2	3	8
Vergoeding kerkelijk werkers	0	0	0
Overige kosten kerkelijk werker	0	0	3
Advieskosten pastoraat	0	0	0
	484	423	391

2. Personele kosten

Salarissen kosters	51	39	42
Salarissen organisten	30	23	25
Salarissen administratief personeel	59	65	67
Personeel niet in loondienst	38	35	36
Vrijwilligersvergoedingen	11	9	9
Gastorganisten	2	10	14
Pensioenpremies	18	18	14
Sociale lasten	14	15	22
Ontvangen ziekengelden	0	0	-17
Werving en selectie	1	1	0
Opleidingskosten	5	1	0
Verzuimverzekering	12	11	10
Kosten ARBO en advies	3	6	3
Reiskosten woon-werk	2	2	8
Werkkostenregeling	1	1	4
	247	236	237

3. Beheer en administratie

Salaris-en ledenadministratie door derden	5	5	4
Kosten drukwerk, o.a. Leids Kerkblad	23	21	24
Kantoormiddelen	2	2	2
Kopieerkosten	1	1	2
Portokosten	6	8	6
Automatisering	6	6	7
Telefoon en internet	9	9	8
Contributies, lidmaatschappen en abonnementen	2	2	2
Kosten fondsenwerving	0	0	5
Geldwerving	6	4	5
Bestuurskosten	2	2	1
Representatie	6	6	2
Publiciteit	32	8	4
Reiskosten	0	0	0
Gemeenteleven	16	16	18
Advieskosten	20	0	2
Accountantskosten	14	7	7
Verzekeringen	2	2	2
Overige kosten en Vitaliseringsprojecten	5	1	31
	154	98	132

4. Verplichte bijdragen aan andere organen

Kerkrentmeesterlijk quotum	40	46	46
Afdrachten solidariteitskas	14	15	15
Overige bijdragen/contributies	1	1	0
	55	62	61

5. Kosten gebouwen, terreinen en inventaris

Exploitatiekosten

Onderhoud gebouwen en terreinen	132	132	141
Voorziening onderhoud tbv wijken (collecten en offerkist), dotaties	4	3	13
Schoonmaakkosten gebouwen	9	10	7
Electra, Gas en Water	75	81	75
Belastingen	11	11	11
Verzekeringen	25	41	28
Huren	41	42	41
Exploitatiebijdrage kerkelijk centrum De Regenboog	20	20	9
Beheersvergoeding Hooglandse Kerkgracht	10	8	8
Niet terug te vorderen BTW	9	16	2
Overige kosten	3	2	3
	339	364	338

Afschrijvingen

Afschrijving verbouwingen	97	84	81
Afschrijving installaties	15	16	16
Afschrijving inventaris	11	11	20

Afschrijving automatisering		<u>1</u>	<u>1</u>	<u>1</u>
		124	112	118
Totaal kosten gebouwen, terreinen en inventaris		<u>463</u>	<u>477</u>	<u>456</u>
<u>Specificatie per gebouw</u>				
Hooglandse kerk+-huys	exploitatiekosten	113	126	122
	afschrijvingen	23	24	25
Marekerk incl. wijkgebouw	exploitatiekosten	70	75	74
	afschrijvingen	4	4	7
De Verbinding	exploitatiekosten(+bus)	32	35	29
	afschrijvingen	47	47	47
Antoniuskerk	exploitatiekosten	19	18	19
De Regenboog	exploitatiekosten	28	28	17
	afschrijvingen	4	7	8
Wijkgebouw Topaas	exploitatiekosten	13	13	13
	afschrijvingen	1	1	1
Wijkgebouw Zuidwest	exploitatiekosten	16	20	18
	afschrijvingen	1	1	1
Pastorieën	exploitatiekosten	6	3	3
	afschrijvingen	0	0	0
Hoogl. Kerkgracht	exploitatiekosten	26	27	27
	afschrijvingen	18	18	18
Woningen, excl. Hoogl. Kerkgracht	exploitatiekosten	14	16	12
	afschrijvingen	17	1	1
Overige	exploitatiekosten	4	4	3
	afschrijvingen	10	10	10
Totaal		<u>463</u>	<u>477</u>	<u>456</u>

Investeringsbegroting 2019

Object	Omschrijving	Totaal (incl. BTW)
Marekerk	Consistorie	pm
	Klein onderhoud	pm
	Akoestiek Marehuis	pm
Leids Binnenstadsgemeente	Stiltecentrum kwaliteitsimpuls	pm
	Zalen Hooglandse Huis	pm
Gebouwen	Energiebesparende investeringen	max € 50.000,- per jaar *
Pastorie, Oude Rijn 156	aankoop	€ 495.000
Pastorie, Oude Rijn 156	opknappen	pm
Nieuwstraat	Renovatie	pm

Op de investeringsbegroting is, behalve een aantal 'pro-memorie posten' een post opgenomen voor de aankoop van een pastorie (overeenkomst gesloten in 2018, overdracht is in februari 2019). De investering is dus al in 2018 besloten, maar de transactie zal in 2019 plaatsvinden.

Daarnaast is er een post van maximaal € 50.000 ten behoeve van de uitvoering van voorstellen die voortkomen uit de inspanningen van de 'werkgroep groene kerk'. De afspraak met de werkgroep is gemaakt dat dit bedrag gebruikt kan worden voor investeringen die onderbouwd laten zien dat deze voor de meerjarenraming budgetneutraal zullen zijn en blijven. Andere voorstellen tot investeringen in het kader van 'groene kerk' kunnen via de reguliere besluitvormingsprocessen lopen.

Namens het College van Kerkrentmeesters,
Gertjan van Baarle, 1^e penningmeester